

Satu Jääskeläinen

SEURAKUNTA JA KULTTUURIHYVINVOINTI

Kuusankosken seurakunnan kulttuuritoiminta
kulttuurihyvinvoinnin lähteenä

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Kulttuurihyvinvoinnin koulutus (ylempi amk)

2023

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi (YAMK)
Tekijä/Tekijät	Satu Jääskeläinen
Työn nimi	Seurakunta ja kulttuurihyvinvointi Kuusankosken seurakunnan kulttuuritoiminta kulttuurihyvinvoinnin lähteenä
Toimeksiantaja	Kuusankosken seurakunta
Vuosi	2023
Sivut	55 sivua, liitteitä 3 sivua
Työn ohjaaja	Sari Ranta

TIIVISTELMÄ

Tämä opinnäytetyö on kehittämistehtävä, jonka tavoitteena on tehdä seurakuntien tuottama kulttuuri ja kulttuurihyvinvointi näkyväksi. Tutkimukseen koottiin tiedot Kouvolan seurakuntayhtymän seurakunnissa vuosien 2019–2022 kulttuuriryhmistä ja kulttuuritapahtumista. Tutkimuksen tavoitteena on myös selvittää, millaisena seurakunnan tuottama kulttuurihyvinvointi koetaan sekä visioida tulevaisuutta yhdessä käyttäjien kanssa. Työn tavoitteena on tehdä kehittämissuositus seurakunnan tuottaman kulttuurin kehittämiseksi. Tutkimusmenetelminä käytettiin tiedonkeruumenetelminä kyselyä ja haastattelua sekä työpajatyöskentelyä kehittämistyön menetelmänä.

Tutkimuksen perusteella Kouvolan seurakunnissa on paljon erilaista kulttuuritoimintaa. Suurin osa kulttuuritoiminnasta liittyy jotenkin musiikkiin. Kuorot kuuluvat perinteisesti seurakuntien kulttuuritoimintaan, samoin kaikenlaiset konsertit. Myös soitinryhmiä ja bändejä on seurakunnissa paljon. Runo- ja kirjallisuuspiirit sekä tanssiryhmät ovat olennainen osa seurakuntien kulttuuritoimintaa.

Tutkimuksessa tuli ilmi toiveita seurakunnan perustehtävän näkymisestä kaikessa toiminnassa, kun taas toisaalta seurakunnan toivotaan laajentavan toimintaa pois tietynlaisesta ”sisäpiirimäisyydestä” ja liian jyrkästä uskonnollisuudesta.

Tutkimustulosten mukaan suurin osa toimintaan osallistuneista oli kokenut saaneensa seurakunnan kulttuuritoiminnasta hyvinvoinnin kokemuksia tavalla tai toisella. Myönteiset kokemukset olivat tulleet pääosin musiikin kautta joko itse laulaen tai kuulijana. Kaikenlainen visuaalinen kauneus koettiin yhtenä kulttuurihyvinvoinnin tuojana. Esille tuli myös osallisuuden, joukkoon kuulumisen, myönteisen ilmapiirin ja hyväksynnän tuoma hyvinvoinnin kokemus.

Kehittämissuositus Kuusankosken seurakunnalle tehtiin kyselyn, haastattelun ja työpajan tulosten perustella. Asiakasymmärryksen kerääminen ja kartoittaminen oli keskeinen osa tätä opinnäytetyötä.

Asiasanat: kulttuurihyvinvointi, kulttuuriperintö, seurakunta

Degree	Master of Social Services
Author	Satu Jääskeläinen
Thesis title	Congregation and culture well-being
Commissioned by	Kuusankoski congregation
Time	May 2023
Pages	55 pages, 3 pages of appendices
Supervisor	Sari Ranta

ABSTRACT

This thesis is a development task that aims to make the culture and cultural well-being produced by the parishes visible. The study gathered data on the cultural groups and events that operated in the parishes of the Kouvola parish union during 2019–2022. The aim of the study was also to find out how the cultural well-being produced by the church is perceived and to envision the future together with the users. The aim of this thesis was to make a development proposal for the development of the parishes culture. The research methods included a survey and an interview, as well as workshop.

According to the study there are many different cultural activities in the parishes of Kouvola. These five parishes are Kouvola, Kuusankoski, Anjalankoski, Valkeala and Elimäki. Most of the cultural activities are somehow related to music. Choirs are traditionally part of the cultural activities of parishes, as are all kinds of concerts. There are also a lot of musical instrument groups and bands in the parishes. Poetry and literary circles are an integral part of the cultural activities of parishes.

According to the survey results, most of the participants in the activities felt that they had experiences of well-being in one way or another through the cultural activities of the church. The positive experiences had come mainly through music, either by singing or listening. All types of visual beauty were seen as one of the sources of cultural well-being. The responses also highlighted the experience of well-being brought about by inclusion, belonging, a positive atmosphere and acceptance.

The development proposal of the Kuusankoski parish was made based on the results of a survey, an interview, and a workshop. Collecting and mapping customer understanding was a key part of this thesis.

Keywords: culture well-being, cultural heritage, congregation, parish

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TUTKIMUSASETELMA	7
2.1	Toimeksiantaja.....	7
2.2	Tutkimustavoite.....	8
2.3	Tutkimuskysymykset.....	8
2.4	Menetelmät.....	9
2.4.1	Kysely	9
2.4.2	Haastattelu.....	10
2.4.3	Työpaja	11
2.4.4	Analyysimenetelmät.....	13
3	PALVELUMUOTOILU.....	13
3.1	Palvelumuotoilun vaiheet.....	14
3.2	Palvelumuotoilu Suomessa.....	16
3.3	Palvelumuotoilun haasteita seurakunnassa.....	16
4	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA KESKEISET KÄSITTEET	17
4.1	Hyvinvointi	17
4.2	Kulttuuri.....	18
4.3	Kulttuurihyvinvointi.....	20
4.4	Osallisuus	21
4.5	Kirkko.....	23
4.5.1	Kirkko ja kulttuuri	24
4.5.2	Kirkon ilmasto-ohjelma osana kulttuuriperintöä	26
4.6	Seurakunta	27
5	KÄSITEKARTTA JA VIITEKEHYS.....	28
6	TUTKIMUSTULOKSET	29
6.1	Kouvolan seurakuntayhtymän kulttuuritoiminta vuosina 2019 - 2022	29
6.1.1	Musiikkitoiminta	29

6.1.2	Muu kulttuuritoiminta.....	31
6.1.3	Kulttuuritoiminta kevätkaudella 2022	32
6.2	Kulttuurihyvinvointi seurakunnassa -kysely.....	32
6.3	Tulevaisuustyöpaja	40
6.4	Ryhmäteemahaastattelu.....	42
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	43
7.1	Työn eettisyys ja luotettavuus.....	46
7.2	Kehittämisehdotus	47
8	POHDINTA	48
	LÄHTEET	51

LIITTEET

Liite 1. Kyselyn saate

Liite 2. Kysely

1 JOHDANTO

Kirkoissa ja seurakunnissa on ollut kulttuuria koko niiden olemassaoloajan. Kirkon ja kulttuurin yhteiselo on aikojen saatossa kokenut monenlaisia käännteitä. Välillä kulttuuri on ollut hyväksyttyä, välillä sen on ajateltu olevan suorastaan paholaisen tekosia.

Seurakuntaa ei edelleenkään mielletä yleisesti kulttuuritoimijaksi eikä näin ollen myöskään kulttuurihyvinvoinnin tuottajaksi. Aihetta on tutkittu hyvin vähän, joten sille on olemassa selkeä tarve. Kirkon tutkimuskeskuksen mukaan kuntien taholta on nähty, että seurakunnilla järjestöjen ohella on tilaus luoda uusia toimintamalleja ihmisten hyvinvoinnin tukemiseen. Tämä liittyy kansainväliseen kehitykseen, jossa on todettu muun muassa kirkkojen vahvistunut mahdollisuus osallistua palveluntuotantoon. (Kallunki 2014, 3–6.)

Kirkkolaki ja kirkkojärjestys (26.11.1993/1054) määrittävät seurakuntien tehtävät. Kirkkolain 3. luvun 2. § mukaan seurakunnan tulee huolehtia seurakunnan eri ikäisten kristillisestä kasvatuksesta ja hengellisen elämän hoitamisesta. Kirkollinen toiminta sisältää paljon kulttuuria ja on itsessäänkin kulttuuria. Kulttuurin tuottaminen ei kuitenkaan ole seurakunnan varsinainen perustehtävä, mutta seurakunnan toiminnan myötä syntyy kulttuurihyvinvointia ikään kuin sivutuotteena.

Kirkollinen kulttuuri on ollut ja on edelleen iso osa suomalaisuutta. Seurakunnilla on paljon erilaista taide- ja kulttuuritoimintaa, ja kirkkorakennukset sekä kirkollinen kulttuuri ovat valtava kulttuuriperinnön kohde. Lisäksi seurakunnilla ja kirkoilla on paljon potentiaalia lisätä kulttuurin ja kulttuurinhyvinvoinnin tuottamista. Verkostoituminen muiden toimijoiden kanssa on hyödyllistä niin seurakunnille kuin muille kulttuurintuottajillekin.

Kirkkorakennukset koetaan pyhinä jumalanpalveluspaikkoina ja kirkollisten toimitusten paikkoina, mutta seurakunnat voisivat hyötyä kirkkojen monipuolisemmasta käytöstä. Suomen evankelisluterilaisen kirkon strategiassa Ovet auki vuoteen 2026 puhutaan muun muassa kirkkotilojen käytön uudistamisesta. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2022.)

Seurakuntien taloudellinen tilanne huonontuu pikkuhiljaa verotulojen vähentyessä, ja kirkkojen käytön monipuolistaminen olisi erittäin ajankohtaista. Kirkot kun ovat kuitenkin seurakunnan rakennuksista yleensä viimeisinä säilytettäviä. Kirkot ovat upeita paikkoja erilaisille konserteille, mutta myös muunlainen kulttuuri ja taide sopisi kirkkoon. Seurakuntien jäsenmäärän pikkuhiljaa vähentyessä lisääntyvä kulttuuritoiminta voisi tuoda kirkkoa lähemmäs myös niitä, jotka kokevat kirkon toiminnan muuten itselleen vieraaksi.

Tämä opinnäytetyö on kehittämistehtävä, jonka yhtenä tavoitteena on tehdä seurakuntien tuottama kulttuuri ja kulttuurihyvinvointi näkyväksi. Tavoitteena on saada seurakunnat mukaan kulttuurin ja kulttuurihyvinvoinnin tuottajiksi ja toimijoiksi. Tutkimuksessa selvitetään, millaista kulttuuritoimintaa Kouvolan seurakuntayhtymän seurakunnissa on. Opinnäytetyöhön on koottu tiedot Kouvolan seurakuntayhtymän seurakunnissa vuosien 2019–2021 aikana sekä kevätkaudella 2022 toimineista kulttuuriryhmistä ja tapahtumista. Tutkimuksen tavoitteena on myös selvittää, millaisena seurakunnan tuottama kulttuurihyvinvointi koetaan. Tulevaisuuden visiointi yhdessä käyttäjien kanssa on yksi kehittämistavoite.

2 TUTKIMUSASETELMA

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyön toimeksiantaja (luku 2.1), tavoite (luvut 2.2 - 2.3) sekä käytettävät menetelmät (luku 2.4).

2.1 Toimeksiantaja

Työn tilaaja on Kuusankosken seurakunta, mutta tutkimuksessa on kuitenkin osittain mukana koko Kouvolan seurakuntayhtymän viisi eri seurakuntaa ja yksi kappeliseurakunta. Nämä ovat Kouvolan seurakunta, Kuusankosken seurakunta, Valkealan seurakunta, Anjalankosken seurakunta ja Elimäen seurakunta sekä Jaalan kappeliseurakunta, joka kuuluu Kuusankosken seurakunnan alaisuuteen. Kuusankosken seurakunnan jäsenmäärä oli vuoden 2022 lopussa 13 488. Työntekijöitä Kuusankosken seurakunnassa on 23. Yhteensä Kouvolan seurakuntayhtymässä on lähes 250 työntekijää. (Kouvolan ev.lut.seurakunnat 2022.)

Kouvolan seurakuntayhtymä perustettiin 1.1.2009 kuntaliitoksen myötä, jolloin Anjalankoski, Elimäki, Jaala, Kouvola, Kuusankoski ja Valkeala yhdistyivät Kouvolan kaupungiksi. Tällöin jokaisen seurakunnan kirkkovaltuustot päättivät, että perustamalla Kouvolan seurakuntayhtymä yhden seurakunnan sijaan kunnioitetaan parhaiten seurakuntien erilaisuutta ja paikallisuutta. Paikallis-seurakunnat toimivat itsenäisesti ja niitä johtavat kirkkoherrat sekä neljän vuoden välein valittavat seurakuntaneuvostot, jotka määrärahojen puitteissa päättävät oman seurakunnan asioista. Seurakuntayhtymän työalat huolehtivat seurakuntien taloudesta kokonaisuudessaan, henkilöstöhallinnosta, yhtymän yhteisestä hallinnosta, kiinteistöistä, hautausmaista, kirkonkirjojen pidosta, viestinnästä ja yhteisistä seurakunnallisista työmuodoista, kuten perheasiainneuvottelukeskuksesta ja sairaalasielunhoidosta. (Kouvolan ev.lut. seurakunnat 2022.)

2.2 Tutkimustavoite

Tutkimuksen yhtenä tarkoituksena on kartoittaa Kouvolan seurakuntayhtymän seurakuntien kulttuuritoimintaa vuosina 2019–2022 muun muassa toimintakerroksista ja siten toteuttaa nykyisyyden selvittäminen ja auki tuominen. Tarkoituksena on myös tehdä kehittämissuositus seurakunnan tuottaman kulttuurin kehittämiseksi ja sen tuottamille hyvinvointivaikutuksille. Kouvolan seurakuntayhtymän rajatulle työntekijäjoukolle tehdään kysely seurakunnan kulttuuritoiminnasta nyt ja tulevaisuudessa. Kouvolan seurakuntayhtymän rajatulle kulttuuritoiminnan käyttäjäjoukolle tehdään kysely seurakunnan kulttuuritoiminnasta, ryhmäteemahaastattelu sekä tulevaisuuden visiointi yhdessä käyttäjien kanssa tulevaisuustyöpajan avulla.

2.3 Tutkimuskysymykset

Tässä opinnäytetyössä keskitytään kolmeen pääkysymykseen, jotka ovat seuraavat:

1. Millaista kulttuuritoimintaa Kouvolan seurakuntayhtymän seurakunnissa on?
2. Millaisia kokemuksia käyttäjillä on Kouvolan seurakuntayhtymän seurakuntien kulttuuritoiminnasta?

3. Miten Kouvolan seurakuntayhtymän seurakuntien kulttuuritoimintaa voisi kehittää?

2.4 Menetelmät

Tutkimusmenetelminä tässä opinnäytetyössä käytetään tiedonkeruumenetelminä kyselyä ja haastattelua sekä työpajatyöskentelyä kehittämistyön menetelmänä. Tarkoituksena on koota tietoa toiminnasta ja kerätä tietoa kokemuksista ja kehittämisideoita työpajan ja sen myötä tulevaisuuden suunnittelun avuksi ja pohjaksi.

Menetelmät valittiin ja toteutetaan palvelumuotoilun näkökulmasta. Tässä työssä korostuu palvelumuotoilun mukainen asiakasymmärryksen tutkiminen ja kasvattaminen, koska sen avulla pystytään jatkamaan kehittämistyön suunnittelua ja toteuttamista. (Tuulaniemi 2011, 71 - 72.)

Tutkimusmenetelmät on valittu niin, että niiden avulla voidaan ymmärtää tutkittavaa ilmiötä eli seurakunnan kulttuuria ja sen tuottamaa kulttuurihyvinvointia. Menetelmien avulla pyritään saamaan kokonaisvaltainen ja syvä käsitys tutkitavasta ilmiöstä antamalla tilaa tutkimuksessa mukana olevien henkilöiden näkökulmille ja kokemuksille. Tässä työssä pyritään myös perehtymään seurakunnan tuottaman kulttuurin aikaansaamiin ajatuksiin ja tunteisiin. (Tuulaniemi 2011, 143.)

2.4.1 Kysely

Kyselytutkimuksella voidaan kerätä tietoa erilaisista yhteiskunnallisista ilmiöistä, ihmisten mielipiteistä, toiminnasta, asenteista ja arvoista. Kyselylomake on mittausväline, joka soveltuu muun muassa yhteiskunta- ja käyttäytymistieteelliseen tutkimukseen. (Vehkalahti 2019, 11–6.)

Kysely on yleinen tutkimusmenetelmä, jolla saa helposti kerättyä tietoa laajastikin, ja se on menetelmänä suhteellisen tehokas. Kyselyn huono puoli on sen mahdollinen pinnallisuus ja kyselytilanteen häiriötekijät. Vastaajat voivat myös ymmärtää kysymykset eri tavoin, jolloin tulokset voivat olla paikkansapitämättömiä. Sähköinen kysely (esim. Webropol-ohjelma) lähetetään verkossa, ja vastaaja sen myös siellä täyttää. Kysymysten asettelu tulisi tehdä niin, että

ne ovat helposti tulkittavissa, eikä kyselystä saa tulla liian pitkää. (Ojasalo ym. 2015.)

Kulttuurihyvinvointi seurakunnassa -kysely teetettiin syksyllä 2021 Kuusankosken seurakunnassa. Kysely toteutettiin sähköisenä Webropol-kyselynä. Kysely lähetettiin yhteensä 165 ihmiselle. Näistä Kouvolan seurakuntayhtymän työntekijöitä oli 113 ja kahden eri kuoron jäseniä 52. Kysely toteutettiin sähköisenä Webropol-kyselynä. Kysymyksiä oli kahdeksan, joista monivalintakysymyksiä oli viisi ja avoimia kysymyksiä kolme. Monivalintakysymyksissä oli mahdollista kirjoittaa myös avoimia vastauksia. Lisäksi taustatietokysymyksiä oli kolme. Taustatietokysymyksissä kysyttiin vastaajan ikää, sukupuolta ja statusta (työntekijä, harrastaja, muu), näihin oli mahdollista jättää vastaamatta.

Kyselyyn vastasi 56 ihmistä, joista työntekijöitä oli 38 (67,9 %) ja harrastajia 18 (32,1 %). Kokonaisvastausprosentti oli noin 34 % (33,93). Muita statuksia oli muun muassa seurakuntalainen ja vapaaehtoinen. Vastanneiden ikäkauma oli seuraavanlainen: 18–30-vuotiaita 3 vastaajaa, 31–50 -vuotiaita 15 vastaajaa, 51 - 70 -vuotiaita 31 vastaajaa ja yli 71 -vuotiaita 7 vastaajaa. Vastaajista naisia oli 47 ja miehiä 8, ja yksi ei halunnut vastata sukupuolikysymykseen.

2.4.2 Haastattelu

Teemahaastattelu on keskustelunomainen tilanne, jossa ei ole tarkkoja valmiiksi mietittyjä kysymyksiä. Teemahaastattelulla pyritään saamaan tietoa haastateltavien asenteista, mielipiteistä, kokemuksista ja havainnoista. Teemahaastattelussa annetaan tilaa haastateltavien tulkinnoille ja tunteille teemasta. Haastattelu on hyvin joustava menetelmä muun muassa siksi, että siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa. Haastateltavalta voidaan kysyä lisäkysymyksiä ja saada selville vastausten taustalla olevia motiiveja. Myös ei-kielelliset vihjeet auttavat ymmärtämään vastausten merkityksiä. Haastattelun tarkoitus eli informaation kerääminen on etukäteen selvillä, ja näin ollen se on päämäärähakuista toimintaa, joka eroaa tavallisesta keskustelusta. (Hirsjärvi & Hurme 2022.)

Teemahaastattelussa ryhmän jäsenet ovat vuorovaikutuksessa myös toisensa kanssa ja kokevat tilanteen luonnollisempina kuin yksilöhaastattelussa. Ryhmähaastattelussa osallistujat saattavat muistaa asioita keskustelun edessä muiden osallistujien puheenvuorojen perustella, jolloin haastattelutulos voi olla monipuolisempi. (King ym. 2019, 94–95.)

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu menetelmä pohjautuen Mertonin, Fiskin ja Kendallin kirjaan *The Focused Interview*. Teemahaastattelu kohdentuu tiettyihin teemoihin, ja siksi Hirsjärvi ja Hurme ovat sen niin nimenneetkin. Heidän mukaansa kaikkia yksilön kokemuksia, ajatuksia, tunteita ja uskomuksia voidaan tutkia teemahaastattelun avulla. (Hirsjärvi & Hurme 2022.)

Ryhmäteemahaastattelu tehtiin loppuvuodesta 2022. Haastateltavat kutsuttiin kokoon puhelimitse. Haastatteluun osallistui viisi 26–31 -vuotiasta henkilöä, joilla ei ole säännöllistä suhdetta seurakuntaan ja sen toimintaan. Haastateltavat olivat toisilleen entuudestaan tuttuja. Haastateltavat valikoituivat haastattelijan tuttavapiiristä. Haastattelutilana oli yhden haastateltavan koti. Etukäteen haastateltavat tiesivät haastattelun aiheen ja käyttötarkoituksen. Suunnitellun aktiiviharrastajien haastattelun sijaan haluttiin mukaan mielipiteitä seurakunnan toimintaa vähemmän tuntevilta henkilöiltä. Myös ikäjakaumaa haluttiin laajentaa mahdollisimman laajaksi.

Teemahaastattelu oli hyvin vapaamuotoinen keskustelutilaisuus, jossa aiheena oli seurakunnan tuottama kulttuuri ja sen myötä myös kulttuurihyvinvoinnin kokemisen mahdollisuus. Aluksi haastateltavat selvästi arastelivat sitä, mitä voisivat sanoa seurakunnasta ja mikä olisi sopivaa seurakunnan tuottamaksi kulttuuriksi. Kun keskustelu pääsi käyntiin, ideoita ja toiveita tuli runsaasti.

2.4.3 Työpaja

Tulevaisuustyöpajassa ryhmä rakentaa yhdessä keskustellen tulevaisuusnäkökymää sovitusta teemasta (Hakala & Hopia 2015). Ryhmä toimii työpajassa asiantuntijoina, jotka rakentavat ja ennakoivat yhdessä keskustellen ko. asian tulevaisuutta. Laadittuihin kysymyksiin vastaamalla jaetut ryhmät asettelevat, ryhmittelevät ja dokumentoivat löydettyjä ilmiöitä pyörän eri kehille. Kehät

muodostuvat teemoittelun ja uudelleen käsittelyn myötä. Tuotettuja ilmiöitä analysoimalla ja tiivistämällä ryhmä kokoaa lopullisen tuotoksen. Ahosen (2017) mukaan palvelumuotoilun idea- tai tulevaisuuspajassa kartoitetaan siihen osallistuvien unelmia ja toiveita. Osallistujilta pyydetään mitä tahansa ideoita ja ajatuksia tietystä temasta esimerkiksi post-it-lapuille kirjoitettuna. (Ahonen 2017, 83.)

Tulevaisuustyöpaja järjestettiin huhtikuussa 2022 Kuusankosken seurakunnan tiloissa kokoontuvassa Juttuparkissa. Juttuparkki on viikoittain kokoontuva, eläkeikäisten kohtaamispaikka. Juttuparkissa on joka kerralla aihe, jota on vierailija esittelemässä, ja sen jälkeen aiheesta jutellaan vapaamuotoisesti. Juttuparkki ei ole seurakunnan omaa toimintaa, vaikka tilat ovat seurakunnan. Käsiteltävät aiheet ovat pääasiassa ei-hengellisiä. Osa osallistujista on mukana muussakin seurakunnan toiminnassa, osalla ei ole mitään seurakuntayhteyttä. Juttuparkin yhteyshenkilölle kerrottiin etukäteen työpajan aihe ja tarkoitus. Tarkkaa tietoa ei ole siitä, mitä osallistujille on etukäteen aiheesta kerrottu. Työpajaa varten varattiin aikaa vain tunti, koska osallistujat halusivat sen jälkeen vielä keskustella yhdessä, niin kuin muulloinkin.

Paikalla oli 18 eläkeikäistä henkilöä, suurin osa naisia. Työpajan aluksi esittelin itseni, koulutukseni ja pidin lyhyen alustuksen kulttuurista ja kulttuurihyvinnoinnista. Esittelin myös syksyllä 2021 tehdyn kyselyn. Sen jälkeen esitin heille kysymyksen: Mitä kirkollinen kulttuuri voisi olla nyt ja tulevaisuudessa?

Joukko jakaantui neljään ryhmään istumapaikkojen perusteella ihan itsestään. Ryhmiin jakoa ei ollut suunniteltu, mutta se osoittautui toimivaksi ratkaisuksi. Ryhmille jaettiin isot kartongit, post-it-lappuja ja tusseja. Tarkoituksena oli, että jokainen miettii ensin itsekseen kysymystä ja kirjoittaa lappuihin ideoita, ja sen jälkeen ne koottaisiin kartongille. Ryhmäläiset kuitenkin ryhtyivät heti keskustelemaan keskenään ja yksi toimi sihteerinä ja kirjasi ajatuksia lapuille. Osallistujat kokivat yllättäen kysymyksen aika vaikeaksi, ja he miettivät aika pitkään. Johdattelin hieman lisää aiheeseen kysymyksellä: millaisiin kulttuuritilaisuuksiin haluaisit itse osallistua? Ideoita tuli lapuille lopulta lähes 50 eli ihan huomattava määrä.

2.4.4 Analyysimenetelmät

Kyselylomakkeella kerätty tutkimusaineisto voidaan käsitellä kyselyohjelman omilla raportointityökaluilla, jonka jälkeen aineisto tiivistetään. Tulokset voidaan esittää muun muassa seuraavasti (Kananen 2015, 287-288):

- suorat jakaumat
- ristiintaulukointi
- erilaiset jakauma- ja tunnusluvut
- avointen kysymysten tulosten esittäminen.

Laadullisen aineiston eli esimerkiksi haastatteluaineiston keräämisessä korostuu monimuotoisuus, jolloin käsittelykin voi olla monimuotoista. Aineistoa voidaan jatkojalostaa ja käsitellä esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- litterointi
- aineistojen yhteismitallistaminen
- aineistoon perehtyminen lukemalla
- aineiston luokittelu ja tiivistäminen
- aineiston tulkinta.

Yhteismitallistamisessa kerätty aineisto analysoidaan eli selvitetään, mitä ilmiöön liittyvää nousee esille tulkinnan myötä. Joskus aineiston useampaan kertaan lukeminen ja siihen perehtyminen riittää. Jos aineistoa on paljon, kuten esimerkiksi haastatteluissa, aineisto voidaan tiivistää asiasisältöjä etsimällä. (Kananen 2015, 160 - 163.)

Tässä opinnäytetyössä kyselystä kerättiin perusjakaumat eli määrät ja prosenttiosuudet monivalintakysymyksistä, ja avoimet vastaukset teemoiteltiin ja esiteltiin. Haastattelun aineistoon perehdyttiin aineistoa moneen kertaan lukemalla, tulkitsemalla sekä teemoittelemalla. Työpajan tuloksista tehtiin sisällön erittely teemoittain.

3 PALVELUMUOTOILU

Nevanperän (2020) mukaan palvelumuotoilu tarkoittaa menetelmää, jonka avulla voi hallita ja ymmärtää muutosta ja vastata siihen erityisesti palvelun käyttäjän näkökulmasta. Palvelumuotoilun avulla on tarkoitus muokata palvelutapahtumasta mahdollisimman miellyttävä kokemus niin palvelun käyttäjälle

kuin sen tuottajallekin. Tärkeintä palvelumuotoilussa on se, että keskiössä on aina ihminen. Ihmisen toiveet, tarpeet ja haaveet pyritään luovasti ja empaattisesti toteuttamaan. Osallistaminen ja osallisuuden kokeminen ovat keskeisiä käsitteitä palvelumuotoilussa. (Nevanperä & Järvisalo 2020.) Tuulaniemen (2011, 116–117) mukaan palvelumuotoilu on konkreettista toimintaa, joka yhdistää käyttäjien tarpeet ja odotukset sekä palveluntuottajan liiketoiminnalliset tavoitteet toimiviksi palveluiksi. Miettinen (2016) kiteyttää palvelumuotoilun kolmeen tekijään, yhteissuunnitteluun, empatiaan ja osallistumiseen. Hänen mukaansa palvelumuotoilu yhdistää kulttuurisen, sosiaalisen ja inhimillisen vuorovaikutuksen alueet, ja se reagoi uusiin ympäristöihin ja tarpeisiin. (Miettinen 2016, 21–22.)

Myös Tuulaniemi (2011) korostaa ihmisen palvelun keskiössä olemista ja asiakkaan palvelukokemusta. Palvelukokemus on ainutlaatuinen yhdistelmä, jossa yhdistyy asiakkaan kokemia, näkemiä ja tuntemia asioita. Jos palvelukokemus on positiivinen, asiakas todennäköisimmin palaa takaisin saman palveluntuottajan palveluihin. (Ahonen 2017, 35.)

Palvelumuotoilun ydin on asiakasymmärrys. Asiakkaan tarpeita, toiveita ja unelmia pitää ymmärtää, ennen kuin pystytään luomaan tarpeellinen palvelu. Kaikkien osapuolten mukaan ottaminen eli yhteiskehittäminen on voima, jolla syntyy monesta eri näkökulmasta mietittyjä ja moniin tarpeisiin perustuvia palveluja. Kehittäminen tapahtuu iteratiivisesti eli toistoihin perustuen, kunnes tulos on kelvollinen. Palvelumuotoilun yksi lähtökohta on visuaalisuus, jolla abstraktit palvelut tuotetaan näkyviksi. Selittelyn sijaan voidaan näyttää abstrakteja asioita, kuten ajatuksia ja ideoita, konkreettisesti kuvilla, videoilla, kaavioilla ja vaikka näyttelemällä. (Ahonen 2017, 36–37.)

3.1 Palvelumuotoilun vaiheet

Palvelumuotoiluprosessista on olemassa monta erilaista variaatiota. Tässä esitellään kaikista yleisimmät vaiheet, jotka ovat seuraavat:

1. asiakasymmärrys
2. palvelun konseptointi
3. palvelun prototyyppi ja arviointi.

Asiakasymmärrys ja sen kasvattaminen on yksi palvelumuotoilun kriittisimmistä vaiheista Tuulaniemen (2011) mukaan. Tässä vaiheessa kerätään ja analysoidaan tietoa kohderyhmän odotuksista, tarpeista ja tavoitteista. Tämän vaiheen avulla voidaan palvelut suunnitella vastaamaan loppukäyttäjien tarpeita ja toiveita heidän motiiviansa mukaisesti ja niitä tarkastelemalla. (Tuulaniemi 2011, 142–144.)

Palvelun konseptointivaiheessa tehdään palvelusta kuvaus, jossa näkyy sen keskeinen idea. Palvelukonsepti koostuu palvelupolusta palvelutuokioilla kuvattuna, jolloin saadaan yhteinen ymmärrys siitä, millainen palvelu on kyseessä, miten se tuotetaan, miten se vastaa asiakastarpeeseen ja mitä se vaatii palvelun tuottajalta. (Tuulaniemi 2011, 189.)

Prototyypointi eli palvelun testaus on vaihe, jossa testataan ja havaitaan, toimiko palvelu vai ei. Testausta voidaan tehdä palvelukehityksen kaikissa vaiheissa, ja sen perusteella saadaan selville muun muassa se, onko palvelua helppo käyttää tai onko se asiakkaan näkökulmasta kiinnostava ja haluttava. (Tuulaniemi 2011, 194–197.) Palvelua on myös syytä arvioida, jotta suunnittelu ja jatkuva kehittäminen olisi tehokasta. Arviointia on hyvä tehdä koko prosessin ajan eri vaiheissa. (Tuulaniemi 2011, 224–226.)

Tunnetuin palvelumuotoilun prosessimalli eli tuplatimantti (the double diamond) jaottelee palvelumuotoiluprosessin neljään vaiheeseen (Wan 2021.):

1. Kartoita ja kuvaa
2. Tutki ja kiteytä
3. Ideoi ja kokeile
4. Testaa ja toteuta.

Tässä opinnäytetyössä asiakasymmärrys ja sen kasvattaminen on suuressa roolissa. Olemassa olevan kulttuuritoiminnan kokoamisen, kyselyn ja haastattelun avulla kartoitettiin ja kuvattiin osallistujien tietoa, odotuksia ja toiveita seurakunnan kulttuuritoiminnasta ja kulttuurihyvinvoinnin kokemuksista. Työpajatyöskentelyssä sekä kyselyssä ja haastattelussa ideoitiin uusia kulttuuritoiminnan muotoja.

Olemassa olevan toiminnan kartoittaminen sekä muut asiakasymmärryksen keräämismenetelmät olivat laajoja kokonaisuuksia, joten alusta alkaen oli tiedossa, että tämän kehittämistyö ei pääse vielä testaa ja toteuta -vaiheeseen.

3.2 Palvelumuotoilu Suomessa

Palvelumuotoilu on levinnyt Suomessa suhteellisen nopeasti, ja siitä on tullut merkittävä ilmiö. Leviämistä on edistänyt palvelumuotoilun sopiminen hyvin arvopohjaltaan ja ideologialtaan suomalaiseen kulttuuriin. Tätä on edistänyt se, että Suomi on hyvin tasa-arvoisuutta ja yhdenvertaisuutta korostava, ei-hierarkkinen yhteiskunta. Demokratiaan ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin luottamisen myötä nähdään luonnollisena, että asiakkaat ja työntekijät voivat osallistua palvelumuotoiluprosessiin, jossa heidän mielipiteensä, toiveensa ja ideansa otetaan huomioon. Myös vanha, suomalainen talkookulttuuri vaikuttaa palvelumuotoilun osallistamiseen edistävästi, joten ihmisiä on helppo saada osallistumaan palvelumuotoilussa käytettäviin työpajoihin ja muuhun kehittämiseen. (Koivisto ym. 2019.)

3.3 Palvelumuotoilun haasteita seurakunnassa

Palvelumuotoilun toteuttamisen haasteina seurakunnissa voivat olla sen vanhat julkisyhteisön tai organisaation tavat toimia. Jyrämä ja Mattelmäki (2015) tuovat esille julkisen sektorin esteitä palvelumuotoilun toteutumiseksi. Yksi keskeinen este on ”perustavanlaatuisen oletusten” olemassaolo. Tällä he tarkoittavat työntekijöiden kollektiivisia ja usein alitajuisia olettamuksia organisaatiostaan ja omasta suhteestaan siihen. Organisaation toimintamallit, arvot ja normit rakentuvat sen ytimen ympärille, eikä niihin liittyviä perustavanlaatuisia oletuksia useinkaan kyseenalaisteta tai tiedosteta, vaan ne koetaan vallitsevana totuutena. Uuden organisaatiokulttuurin aikaansaaminen ja palvelumuotoilun toteuttaminen voi olla haaste, koska se tarkoittaisi paradigmaattista muutosta työntekijöiden roolille. Se taas saattaa aiheuttaa muutosvastarintaa, jos ammattilaiset käyttäjien roolin korostuessa kokevat itsehallintonsa ja asiantuntemuksensa olevan vaarassa. Niinpä organisaatiolla onkin suuri vastuu käyttäjälähtöisen kulttuurin ja sen tuomien uusien roolien istuttamisessa ja vaalimisessa ja tämä vaatii hyvää muutosjohtamista. (Jyrämä & Mattelmäki 2015.)

4 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA KESKEISET KÄSITTEET

Tämän tutkimuksen keskeisiä käsitteitä ovat hyvinvointi, kulttuuri, kulttuurihyvinvointi, osallisuus, kirkko ja seurakunta. Näiden käsitteiden määritelmiä avataan sekä niihin liittyvää kirjallisuutta esitellään seuraavissa alaluvuissa.

4.1 Hyvinvointi

Hyvinvoinnin määritelmistä yksi tunnetuimmista on Allardtin (1976) määritelmä. Siinä hyvinvoinnin elementit eli having (resurssit, toimeentulo), being and doing (osallisuus) ja loving (tarpeiden tyydyttäminen) jaetaan materiaaliseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen tai hengelliseen ulottuvuuteen. (Allardt 1976.) Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (2021) taas puolestaan määrittelee ulottuvuudet terveyteen, materiaaliseen hyvinvointiin ja koettuun hyvinvointiin tai elämänlaatuun.

Huhtinen-Hildén (2020) määrittelee hyvinvoinnin omakohtaiseksi ja kokemukselliseksi. Hänen mukaansa koettu hyvinvointi vahvistuu, kun ihminen saa toteuttaa ominta itseään niin, että siitä syntyy omaa olemassaoloa vahvistavia merkityksiä, reittejä arkitodellisuuden ohi, osallisuuden kokemuksia ja myötätuntoista yhteenliittymistä itsenä ulkopuolella olevan inhimillisen ja ei-inhimillisen todellisuuden kanssa. (Huhtinen-Hildén 2020.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuksessa (Vaarama 2014) Suomalaisen hyvinvointi 2014 elämänlaatu osoittautui voimakkaasti sosiaalisesti valikoivaksi. Tutkimuksen tulosten mukaan suomalaisten elämänlaatu oli valtaosin hyvä, mutta väestö jakautui kolmeen eri ryhmään. Paras elämänlaatu oli työkäisillä työssäkävillä, parisuhteessa elävillä ja perheellisillä. Toiseksi parhaasta elämänlaadusta nauttivat hyväkuntoiset ja aktiiviset ikäihmiset. Riski heikkoon elämänlaatuun oli suurin 18–24-vuotiailla vähän koulutetuilla ja työttömällä nuorilla, työkyvyttömyyseläkkeellä olevilla, toimeentulotuen asiakkailta sekä 80 vuotta täyttäneillä. Tutkimuksen mukaan elämänlaadulle tärkeiden tekijöiden merkitys vaihtelee jonkin verran elämän eri vaiheissa. (Vaarama ym. 2014.)

Allardtin teoriaa hyvinvoinnin osatekijöistä käsittelee Saari (2011) muun muassa määritelmään lisättyjen biologisen ja fyysisen ympäristön tilan huomioimisella. Saaren mukaan Allardt huomasi, että hyvinvoinnin raja-alue vain sosiaalisiin näkökohtiin ja perustarpeiden tyydyttämiseen ei ole riittävä, ympäristötekijät liittyvät hyvin keskeisesti myös hyvinvointiin. (Saari 2011, 316–318.)

Haapala (2015) tuo esille esteettisen hyvinvoinnin käsitteen. Haapalan mukaan ihmisen hyvinvointi rakentaa hyvää elämää, ja esteettiset arvot ja mahdollisuus kokea esteettisiä elämyksiä luetaan osaksi sitä. Hän tuo esille nyky-yhteiskunnan esteettisten arvojen merkityksen viittaamalla lukuisiin tuettaviin taide- ja kulttuuri-instituutioihin, kuten taidemuseot, teatterit, konserttitalot, elokuvateatterit sekä monet niihin liittyvät taustaorganisaatiot. Haapalan mukaan esteettinen hyvinvointi liittyy kuvitteluun sanan laajassa merkityksessä, eli se perustuu ihmisen kuvittelukykyyn myös todellisiin asioihin liittyen. Esimerkiksi musiikki ja taide voivat saada ihmisen kuvittelemaan ja sitä kautta kokemaan ja havaitsemaan erilaisia hyvinvointiin liittyviä asioita ja tunteita. Hän viittaa jopa uskonnollisävytteisiin tunnelmiin kuvataiteen myötä. (Haapala 2015, 19–26.)

Aschan ja Juholan (2021) mukaan hyvinvointi syntyy ihmisen toiminnasta ja perustuu terveyden ja ruumiillisen koskemattomuuden lisäksi muun muassa jokaisen vapauteen ja kykyyn käyttää aistejaan, mielikuvitustaan ja tunteitaan. Heidän mukaansa taide, kulttuuri ja luontoelämykset ovat tärkeä hyvinvoinnin lähde. Taide ja kulttuuri ymmärretään osaksi hyvää elämänlaatua. (Aschan & Juhola 2021, 6.)

4.2 Kulttuuri

UNESCO määrittelee kulttuurin seuraavasti: *Kulttuuri on yhteiskunnan tai ihmisryhmän henkisten, aineellisten, älyllisten ja emotionaalisten ominaisuuksien koostumus, ja se sisältää taiteiden ja kirjallisuuden lisäksi elintavat, yhteiselämän, arvojärjestelmät, traditiot ja uskomukset* (Hyypä 2021). Huhtinen-Hildén (2020) määrittelee Yhteiskuntapolitiikka-lehden blogissa kulttuurin näin: *Kulttuuri viittaa ihmisen toimintaan ja siitä jäävään jälkeen. Ihmisten jättämät jäljet, kuten kirjat, pelit, rakennukset, laulut ja taulut tai yhtä lailla sattumat tai kohtaamiset ihmisten ja koneiden kanssa voivat ohjata kohti uutta.*

Hyypän (2013) lavean kulttuurimäärittelyn mukaan kaikki kulttuuri on sosiaalista ja yhteiskunnallista. Hänen mukaansa kulttuuriin kuuluvat yhteiskunnassa vallitsevat normit, arvot ja muut vastaavat käytännöt. Hän korostaa laveaa kulttuurikäsitystään ilmaisulla *peruskulttuuri*, jota hän käyttää paljon. Hyypän mukaan hieman suppeammin käsitettynä kulttuuri voidaan ymmärtää sivilisaationa, asioina ja esineinä. Kolmas hänen lähestymistapansa on jäsentää kulttuuri tietyn ryhmän, kuten esimerkiksi nuorison ja työväenluokan, kulttuuriksi. *Peruskulttuuri*-sanalla Hyypä pyrkii välttämään mielikuvia ja väärinkäsityksiä siitä, että kulttuuri käsitettäisiin vain korkeakulttuuriksi, kuten oopperaksi, abstraktiksi maalaustaiteeksi, Hamletiksi, baletiksi tai muuksi vastaavaksi. Peruskulttuurilla Hyypä tarkoittaa koko elämäntapaamme. (Hyypä 2013.) Räsänen (2015, 76–78.) puolestaan sanoo kulttuuri-identiteetin olevan alati muuttuva.

Opetus- ja kulttuuriministeriön Kulttuurialan tulevaisuustyöryhmän uusissa ehdotuksissa seuraavalle hallituskaudelle kuvataan kulttuuria muun muassa seuraavasti: *Kulttuuri on investointi tulevaisuuteen. Se on kansakunnan tärkeintä pääomaa. Kulttuuri määrittää, mitä me ihmisinä olemme. Se rakentaa identiteettiämme ja maakuvaa.* (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022.) Työryhmän mukaan kulttuuri ymmärretään yhteiskunnallisessa keskustelussa usein valittavan kapeasti, ylimääräisenä harrastuksena, ja se on tuhoisa väärinkäsitys. Kuitenkin tosiasiallisesti elämme jatkuvasti keskellä kulttuuria. Kulttuuri on kirjastoja, suomalaista elokuvaa, sarjoja, kaikkien rakastamia bändejä, orkesteri- ja teatterieikoja, teattereita, tajuntaamme avartavia taideteoksia tai vaikkapa perinnetuolin verhoilua ja ympäristömme elävöittämistä. Työryhmän mukaan suomalainen kulttuuri ei ole ollut ikinä yhtä rikasta, monipuolista ja ihmisläheistä kuin 2020-luvun alussa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022.)

Tulevaisuustyöryhmä toteaa myös näin: *Kulttuuria kannattaa arvostaa ja puolustaa. Kulttuuri puhalttaa meihin henkeä ja voimaa. Se lisää kansakunnan yhteenkuuluvuudentunnetta. Siksi se on henkisen kriisinkestävyysmekanismimme tukipilari. Kulttuuri on välttämätöntä vapaalle, demokraattiselle ja avoimelle yhteiskunnalle. Kulttuurin saavutettavuus vaikuttaa yhteiskunta-aktiivisuuteen ja jopa äänestysprosenttiin. Kulttuuri antaa välineitä oman äänen esille tuomiseen ja tarjoaa foorumin kriittiselle keskustelulle. Kulttuuria tarvitaan myös*

ekologisen murroksen edellyttämien arvojen, toimintatapojen ja yhteiskuntamallien uudelleenajattelussa. Paljolti aineettomana tuotantona kulttuuri yhdistää kasvun ja kestävyuden. On aika herätä ja tunnustaa kulttuurialan merkitys ja potentiaali elämän, hyvinvoinnin, yhteiskuntakehityksen ja kestäväns tulevaisuuden merkittävänä tekijänä. Kulttuuri ei ole eliittien asia, ei kakunkuorrutusta eikä hyvien aikojen luksusta. Ei voi olla niin, että kulttuuriala saa sille kuuluvan huomion vasta sitten, kun muut yhteiskunnan sektorit ovat kunnossa. Sellaista aikaa ei ole koskaan tulossa. Siksi asenne kulttuurialaa kohtaan on muutettava koko yhteiskunnassa. Kulttuuri koskettaa kaikkia ja sitä on kaikkialla. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022.)

4.3 Kulttuurihyvinvointi

Kulttuurihyvinvointi on suhteellisen uusi käsitteenä, vaikka vaikuttavuutena se on ollut olemassa koko ihmiskunnan ajan. Huhtinen-Hildén (2020) määrittelee kulttuurihyvinvoinnin kulttuurisessa yhteydessä syntyväksi hyvinvoinniksi, joka perustuu jokaisessa ihmisessä olevaan kauneudentajuun, kuvittelukykyyn ja moraaliseen mielikuvitukseen. Hänen mukaansa kulttuurihyvinvointi on kaikkien ulottuvilla, koska se perustuu aineettomiin voimavaroihin. Kulttuurihyvinvointi edistää ihmisten välistä samanarvoisuutta ja moninaisuuden tuomaa rikkautta, koska sen tuottamaa elämän rikastuttamisen määrää ei määrittele arjen realiteetit, terveystilanne tai sosioekonominen status. (Huhtinen-Hildén 2020.)

Lilja-Viherlammen ja Rosenlöfin (2019) mukaan kulttuurihyvinvoinnissa on erilaisia näkökulmia: arjen kulttuuri, taide- ja kulttuuriharrastukset, taiteen ja kulttuurin kokeminen, taide osana ympäristöä sekä kulttuurihyvinvointipalvelut. Ihmisen toimiessa taiteen, kulttuurin ja arjen kulttuurisuuden parissa toiminta tukee muun muassa omaa hyvinvointia, elämänlaatua ja elinikäistä oppimista. Jokainen ihminen on jollain tavalla kulttuurinen, itseään ilmaiseva, luova ja kommunikoiva olento. (Lilja-Viherlampi & Rosenlöf 2019.)

Hounin ja kumppaneiden (2021) mukaan Turun ammattikorkeakoulun määritelmä jakaa kulttuurihyvinvoinnin kolmeen osaan. 1. Yksilön kokemuksia taiteen ja kulttuurin yhteyksistä hänen omaansa tai toisten terveyteen ja hyvin-

vointiin. 2. Ilmiötä, jossa taiteella ja kulttuurilla on yhteyksiä terveyteen ja hyvinvointiin. 3. Alaa, joka tutkii, kehittää ja kouluttaa tähän liittyvää osaamista ja toimintatapoja. (Houni ym. 2021, 17.)

4.4 Osallisuus

Osallisuudella kuvataan usein yhteisöllisyyttä, kuulumista tai osallistumista yhteisön tai yhteiskunnan toimintaan. Kiilakoski käsittelee Virolaisen (2015) julkaisussa osallisuutta kolmen eri tason avulla. Laaja osallisuuden määritelmä on kuulumista johonkin yhteisöön, yhteisössä toimimista ja kokemusta yhteisöön kuulumisesta ja omasta merkityksestä yhteisön jäsenenä. Osallisuus voidaan myös nähdä vaikuttamismahdollisuutena esim. omaan lähiympäristöön, itseä koskevaan päätöksentekoon tai itseä koskeviin asioihin. Myös poliittinen ja sosiaalinen ulottuvuus huomioidaan toisinaan osallisuutta määriteltäessä. (Virolainen 2015, 18.) Kulttuuritoimintaan voi osallistua monin tavoin, esimerkiksi passiivisena kuluttajana tai aktiivisena, kulttuuria itse tuottavana harrastajana tai ammattilaisena (Virolainen 2015, 14).

Kan (2022) luokittelee osallisuuden yhteiskunnalliseen, toiminnalliseen ja yhteisölliseen osallisuuteen, mikä tarkoittaa mukanaoloa, vaikuttamista, yhteenkuulumista ja hyvinvoinnin ja huolenpidon piirin kuulumista. Yhteiskunnallinen osallisuus on yhteiskunnan toiminnoissa mukana olemista, toiminnallinen osallisuus mielekästä työtä tai toimintaa ja yhteisöllinen osallisuus kuulumista johonkin ryhmään tai yhteisöön. (Kan 2022, 47.)

THL:n tutkimusryhmän (2012) mukaan osallisuutta voidaan tarkastella kolmen ulottuvuuden kautta. Ne ovat riittävä toimeentulo ja hyvinvointi, yhteisöihin kuuluminen ja jäsenyys sekä valtaisuus ja toimijuus. Syrjäytymisriski lisääntyy, jos jokin osallisuuden ulottuvuuksista on vajaa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2012.) Esimerkiksi riittävä toimeentulo ja hyvinvointi tarkoittavat osallisuuden näkökulmasta sitä, että henkilön käytössä olevat varat riittävät sekä ruumiin että hengen ravintoon eivätkä terveydelliset seikat estä osallisuutta kulttuuritoimintoihin. Jos toimeentulo ja hyvinvointi eivät ole riittäviä, osallisuus esity tai vähintäänkin vaikeutuu. Osallisuus ei ole staattinen tila tai pysyvä ominaisuus: sen aste vaihtelee muun muassa elämäntilanteiden sekä elämänvaiheiden mukaan (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2012). Esimerkiksi pienen

lapsen vanhemman voi olla vaikeaa löytää aikaa omalle taideharrastukselleen tai teini-ikäinen voi kokea, että kunnan tarjoamat kulttuuripalvelut on suunnattu lähinnä lapsille tai vanhuksille. Tällöin osallisuuden este poistuu elämänvaiheen ja -tilanteen muuttuessa.

Esteitä osallisuuden tieltä voidaan pyrkiä poistamaan teknologian avulla. Taide- ja kulttuurilaitoksissa vieraileva voidaan nähdä tieto- ja informaatioteknologian kehityksen myötä passiivisena muiden tuotoksien vastaanottajana. Aktiivisina voidaan pitää henkilöitä, jotka jakavat ja luovat sisältöjä muiden kanssa. (Virolainen 2015, 26.) Koronavuosi 2020 toi kulttuurista ja taiteesta kiinnostuneiden ulottuville paljon esimerkiksi virtuaalisia museovierailuja, livestriimattuja konsertteja ja katsojaa osallistavia sosiaalisen median sisältöjä, joita oli mahdollista kuluttaa ja tuottaa kotisohvalta käsin. Toisaalta kulttuuritarjonnan siirtyminen verkkoon saattoi toimia myös osallisuuden estäjänä. Kaikilla ei ole riittävästi teknistä osaamista tai riittävää toimeentuloa palveluiden äärelle pääsyyn, vaikka korona-aika toi verkkoon myös paljon ilmaista sisältöä.

Ansion (2019) tutkielma Ryhmämuotoisesta taidetoiminnasta evankelisluterilaisissa seurakunnissa valikoitui mukaan tähän katsaukseen muun muassa osallisuuden näkökulman vuoksi. Ansion pro gradu -tutkielman lähtökohtina ovat kirkon yhteiskunnallisen aseman muuttuminen ja henkisyyden uusien muotojen nousu sekä osallistavan ja yhteisöllisen taiteen ja taidelähtöisten menetelmien levittäytyminen uusille yhteiskunnan sektoreille. Hän tutkii, millaista seurakunnan taidetoiminta on ja mitä taidetoiminta merkitsee siihen osallistuville, ryhmien ohjaajille ja seurakuntien kirkkoherroille. Näitä ilmiöitä yhdistää hyvinvoinnin teema: kirkon asema hyvinvoinnin tukijana ja taiteen hyvinvointivaikutuksia koskeva tutkimuskeskustelu. (Ansio 2019.)

Ansion (2019) tutkielma liittyy ArtsEqual-tutkimushankkeeseen, joka tarkastelee suomalaista taiteen ja taidekasvatuksen järjestelmää tasa-arvon näkökulmasta. ArtsEqual-hankkeen tavoitteena oli tuottaa tietoa siitä, mitkä asiat ylläpitävät eriarvoisuutta taiteen ja taidekasvatuksen palveluissa ja miten järjestelmää tulisi kehittää yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Tutkimuskysymys Ansion työssä jakautuu useampaan alakysymykseen. 1. Millaista on seurakuntien ryhmämuotoinen taidetoiminta, keitä siihen osallistuu ja miksi? 2. Miksi seurakunnat järjestävät taidetoimintaa? 3. Millaisia uskonnollisia, hengellisiä ja henkisiä merkityksiä taideryhmillä on osallistujille, ohjaajille ja kirkkoherroille? 4. Mitä merkitystä sukupuolella on evankelisluterilaisen kirkon taideryhmissä? 5. Miten ja millaista hyvinvointia taideryhmät edistävät? (Ansio 2019.)

Ansio (2019) käsittelee tutkielmassaan evankelisluterilaisia seurakuntia osana taiteen ja taidekasvatuksen järjestelmää. Kirkkoa ei hänenkään mukaansa yleensä huomioida taide- ja kulttuuri-instituutioihin ja alan palveluiden järjestämiseen liittyvissä keskusteluissa, vaikka evankelisluterilaisessa kirkossa on Suomessa läheinen suhde julkisiin palveluihin. Tutkielmassa haastatellun kirkkoherran mielestä taide läpäisee oikeastaan kaiken seurakunnan toiminnan ja jopa jumalanpalvelus voi olla taidetta. Hän oli myös sitä mieltä, että taiteen avulla voidaan tavoittaa sellaisiakin ihmisiä, joilla ei ole kiinteää suhdetta kirkkoon ja sen oppiin. Ryhmätoimintaan osallistuneet kokivat, että taidetoimintaa järjestämällä seurakunta osoittaa halua ottaa vastaan kaikenlaiset ihmiset ja olla mukana ihmisten arjessa. (Ansio 2019.)

4.5 Kirkko

Suomen evankelisluterilainen kirkko on hallinnollinen laitos, jonka ylin päättävä elin kirkolliskokous päättää kirkkolaeista ja -asetuksista. Kirkon keskushallintoon kuuluvat lisäksi kirkkohallitus, piispainkokous ja kirkon työmarkkinalaitos. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2022.)

Kirkko ja kristinusko ovat edelleen monella tavalla kytköksissä suomalaisen yhteiskunnan toimintaan ja suomalaiseen kulttuuriin. Suomen evankelisluterilaisen kirkon kotisivuilla selvitetään laajasti kirkon eri rakenteita ja tehtäviä. Suomen evankelisluterilaista kirkkoa on valtionkirkkojärjestelmän purkamisen 1870 jälkeen kuvattu sanalla kansankirkko. Kirkkoon kuuluu vielä enemmistö suomalaisia, ja kirkko hoitaa useita yhteiskunnallisesti tärkeitä tehtäviä. Näistä mainittakoon kirkolliset toimitukset (kaste, häät ja hautajaiset) sekä diakonia-työ. Luterilainen kulttuuri ja tavat näkyvät edelleen monella tavoin suomalaisessa kulttuurissa. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2022.)

Kirkollinen kulttuuriperintö on merkittävä osa suomalaista kansallista kulttuuriperintöä. Kirkon kulttuuriperintöön kuuluu kaikki seurakunnan toiminta muuttuvine traditioineen. Kirkon aineelliseen kulttuuriperintöön luetaan kuuluvaksi ympäristö ja rakennukset, kuten kirkkorakennukset, puutarhat ja hautausmaat sekä kirkossa käytettävät esineet, alttaritaulut ja muu kirkkotaide. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2022.)

Aineeton kulttuuriperintö, kuten esimerkiksi kirkollinen tapakulttuuri on hyvin merkittävä osa kulttuuriperintöä. Kirkko myös luo ja uudistaa kulttuuria koko ajan omalla toiminnallaan. Kirkollinen kulttuuriperintö on läsnä vuoden jokaisena päivänä rytmittäen kristilliseen traditioon liittyvää arkea ja juhlaa, työtä ja lepoa. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2022.)

Suomen evankelisluterilaisella kirkolla on oma kulttuuriperintöstrategia, johon kuuluvat aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö. Strategian mukaan kristillinen kulttuuriperintö tuottaa yhteisöllisyyttä ja sen tavoitteena on yhteisöllisyyden ja yksilöllisyyden positiivinen vuorovaikutus, joka poistaa yksinäisyyttä. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2022.)

4.5.1 Kirkko ja kulttuuri

Kirkko on ollut mukana kulttuurin syntyemisessä ja kehittämisessä vuosituhansien ajan. Kulttuuri on kuulunut kirkkoon tavalla tai toisella aina. Kulttuuria on mahdollisesti käytetty myös imagonmuokkaajana ja uralla etenemiskeinona kirkollisissa piireissä. Kuusankosken seurakunnan kirkkoherra (Ylikangas 2018) on tutkinut herännäisvaikuttaja Olavi Kareksen ajattelun muutosta vuosien 1945–1974 välillä. Kares syrjäytettiin Lapuan piispannimityksessä, jonka jälkeen hän alkoi rakentaa itselleen kulttuurimyönteisempää ja sitä kautta suositumpaa imagoa. Kares oli 1920-luvun lopulla sanonut Mikka Waltarin tuotantoa lapselliseksi löperrykseksi, kun taas kolmenkymmen vuoden kuluttua hän kunnioitti Waltaria suuresti ja kehui hänen romaanejaan. Vaikka Kares sittemmin esiintyikin kulttuurimyönteisenä ihmisenä, musiikin suhteen hän oli kuitenkin hyvin konservatiivinen. Hänen mielestään perinteiset virret olivat ainoita oikeita hengellisiä lauluja. Kareksen mielenkiinto kohdistuikin pääasiassa niin sanottuun korkeakulttuuriin. Hänen mielestään 1950-luvun

suositut elokuvat ja iskelmämusiikki opettivat nuorisoa ikävöimään sellaista onnellisuutta, jolla ei ole mitään perustaa ankarassa, todellisessa elämässä. (Ylikangas 2018, 125–129.)

Korkeakulttuurin ja niin sanottu rillumarei-kulttuurin vastakkainasettelu oli hyvin yleistä 1950-luvulla kulttuurielämässä. Kareksen kohdalla pietististä humanistiksi muuttuminen ja sen myötä kulttuurimyönteisyyden lisääntyminen oli ainakin osittain tietoista imagon muutosta. (Ylikangas 2018, 231.) Kareksen mukainen mielipide kulttuurista oli yleinen pitkään, samoin tietynlainen imagon nostattaminen korkeakulttuurin harrastamisen myötä. Sotien jälkeen suomalaiset alkoivat kuitenkin pikkuhiljaa tiedostaa muunlaisenkin kulttuurin olemassaolon ja erilaiset kulttuurinmuodot tulivat paremmin hyväksytyiksi. (Loisa 2007.)

Hyypän (2012) mukaan kulttuurista ja terveydestä puhuttaessa uskonnollista toimintaa ei voi ohittaa, vaikka maallistuneessa yhteiskunnassa uskontoa vieroksutaankin. Hyypä on tutkimuksissaan havainnut, että seurakuntaharrastus on osoitus yleisestä kulttuuri- tai jopa taideharrastuksesta. Hän sanoo yhteenvedossaan uskonnollisuuden kuuluvan kulttuuripääomaan ja kulttuuri- ja taideharrastuksiin, eikä sitä saa unohtaa, kun pohditaan kulttuurin ja terveyden välisiä suhteita. (Hyypä 2012, 76 - 79.)

Hannikainen (2021) on tehnyt väitöskirjan aiheesta evankelisluterilaisen jumalanpalvelusyhteisöliikkeen osallistujien yhteisöllisyydestä, arvoista ja hengellisyydestä. Hänen tutkimuksensa perusteella osallistujat jakautuivat kolmeen pääryhmään, jotka ovat perinteinen, yhteisöorientoitunut ja kokemuksellinen. Perinteiset edustivat nimensä mukaisesti väistyviä yhtenäiskulttuurinmalleja, kun taas muut tyypit olivat kulttuurisesti modernimpia. Yhteisöorientoituneiden osallistujien arvoja ja osallistumista leimasivat uudistusmielisyys ja halu oppia uutta sekä sitoutuminen yhteisöjen tarjoamiin toimijuuden mahdollisuuksiin. He kokivat voimakkainta kuulumista yhteisöön. Kun taas kokemuksellinen osallistujatyypin oli vähiten sitoutunut ja näyttäytyi arvoiltaan itsekeskeisimpänä. (Hannikainen 2021, 45–47.)

Kilpeläinen (2022) on tutkinut väitöskirjassaan kirkkotilassa toteutettavaa vauvamuskari-toimintaa muun muassa kulttuuriperinnön sekä spiritualiteettikasva-

tuksen näkökulmista. Koska toiminta on nimenomaan kirkkotilassa, siihen yhdistyy suhteen luominen sekä aineelliseen ja aineettomaan kulttuuriperintöön. Kirkkotila ja esineistö sekä toisaalta rituaalit ja laulut luovat kulttuuriperintöä. Suhteen luominen uskonnolliseen kulttuuriperintöön auttaa ihmisen hengellisyden eli spritualiteetin kehittämisessä. Ihmisellä on synnynnäinen valmius kokea yhteyttä, mutta sitä opitaan ilmaisemaan ympäröivän kulttuurin kielellä. Uskonto nähdään osana kulttuuria, jolloin uskontokasvatus voidaan nähdä osana kulttuurikasvatusta. (Kilpeläinen 2022, 46–48.)

4.5.2 Kirkon ilmasto-ohjelma osana kulttuuriperintöä

Ilmastoteot ovat tärkeä osa niin sanottua vihreää kulttuuria. Ympäristö- ja ilmastoteot auttavat säilyttämään kirkon kulttuuriperintöä tuleville sukupolvillekin. Suomen evankelis-luterilainen kirkko huomioi toimintansa kehittämisessä ympäristölle ja ilmastolle koituvat seuraukset. Kirkon oman energia- ja ilmastostrategian tavoitteena on hiilineutraali kirkko vuoteen 2030 mennessä. Kirkko on sitoutunut kansalliseen ja kansainväliseen ilmastonmuutostyöhön tavoitellen lämpenemisen rajoittamista 1,5 asteeseen esiteollisesta ajasta. (Kirkon ympäristödiplomi 2022.)

Kirkon ympäristödiplomi on seurakuntia varten suunniteltu väline, joka auttaa seurakuntia kantamaan vastuuta luomakunnasta ja kehittämään toimintaansa ympäristöystävälliseksi ja -vastuulliseksi. Kirkon ympäristödiplomi on kirkkohallituksen hyväksymä, kirkon oma ympäristöjärjestelmä, joka toimii samaan tapaan kuin muutkin viralliset järjestämät. Kirkon ympäristödiplomi on vapaaehtoinen järjestelmä. Kirkon ympäristöjärjestelmä on laadittu, koska lainsäädäntö velvoittaa myös kirkkoa ja seurakuntia ottamaan huomioon ympäristövaikutukset kaikessa toiminnassa, rakentamisessa, kiinteistönhoidossa, jätehuollossa kuin metsänhoidossakin. Kirkon ympäristödiplomin avulla voidaan minimoida riskit ja ennakoida tulevat tilanteet, ja se tarjoaa työkaluja toimintojen jatkuvaan kehittämiseen. (Kirkon ympäristödiplomi 2022.)

Kouvolan seurakuntayhtymässä tehdään huomattavia asioita ympäristön hyväksi. Suurin ympäristöä kuormittava tekijä on kiinteistöjen lämmitys- ja ylläpitokustannukset. Seurakuntayhtymä omistaa suuren määrän kiinteistöjä, yh-

teensä 16 kirkkoa, 10 siunauskappelia, 4 seurakuntakeskusta, 12 seurakuntataloa tai -kotia ja kaksi leirikeskusta. Monessa kirkossa on vielä öljylämmitys, mutta ihan lähivuosina on kahteen kirkkoon vaihdettu maalämpö. Kouvolan seurakuntakeskuksen katolle asennettiin pari vuotta sitten 156 aurinkopaneelia, jotka ovat tuottaneet vuoden aikana sähköä 41 000 kWh. Pienempiin kiinteistöihin on asennettu ilmalämpöpumppuja sähkö- tai öljylämmityksen rinnalle. Kouvolan seurakuntayhtymä on sitoutunut hyvin ympäristödiplomin ja ympäristösuunnitelman tavoitteisiin ihan päivittäisessä toiminnassaan. Luonnon ja ympäristön huomioiminen ja vaaliminen kuuluu tärkeänä osana Kouvolan seurakuntayhtymän kaikkeen toimintaan. (Mustikkamaa 2022.)

4.6 Seurakunta

Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa on tällä hetkellä 378 paikallista seurakuntaa, joista ruotsinkielisiä on 49. Seurakuntatalouksia eli seurakuntia, joilla on itsenäinen talous tai seurakuntayhtymiä, on 266. On olemassa myös kappeliseurakuntia, jotka ovat usein muodostuneet seurakuntien yhdistymisien myötä. Kappeliseurakunnat ovat seurakuntien alueellisia jumalanpalvelusyhteisöjä. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2022.)

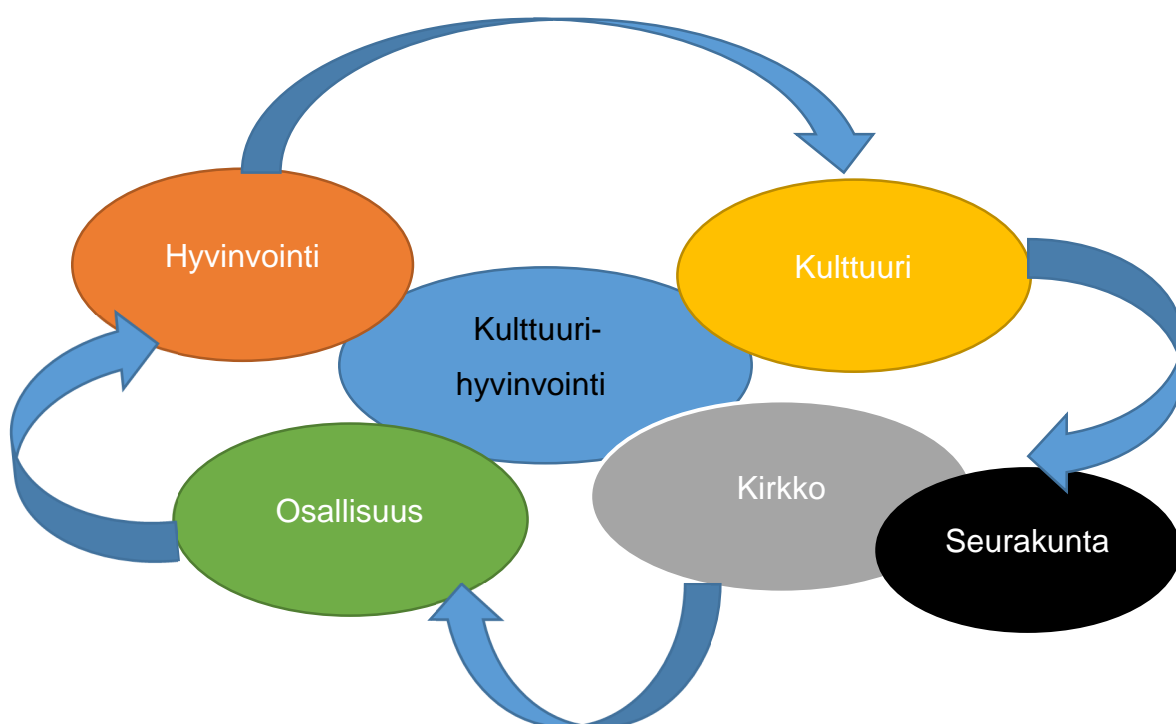
Kirkon jäsen kuuluu siihen seurakuntaan, jonka alueella hänellä on kotikunta. Seurakunnat ovat toiminnallisesti, hallinnollisesti ja taloudellisesti itsenäisiä. Seurakunnat muodostavat hiippakuntia, joita johtaa piispa yhdessä tuomiokapitulin kanssa. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2022.)

Seurakunnan ylin päättävä elin on neljän vuoden välein kirkollisvaaleissa valittavat kirkkovaltuusto. Kirkkovaltuusto valitsee kirkkoneuvoston, joka vastaa käytännön johtamisesta ja valmistelee asiat kirkkovaltuuston päätettäväksi. Seurakuntien toiminnan ydin on sunnuntaisin pidettävä jumalanpalvelus. Lisäksi seurakunta järjestää muita jumalanpalveluksia, monipuolista toimintaa ja erilaisia tapahtumia. Seurakuntien varhaiskasvatuksen toiminta kohdistuu alle kouluikäisille ja heidän perheilleen, ja näitä ovat muun muassa päiväkerhot, pyhäkoulut, perhekerhot ja kirkkomuskarit. Kouluikäisille ja nuorille on monenlaisia kerho- ja musiikkitoimintaa. Rippikoulut tavoittavat suuren osan ikäluokista, ja sen jälkeen nuorten illat ja isoskoulutus kiinnostaa monia nuoria.

Aikuis- ja vanhusväestölle on tarjolla myös paljon erilaista ryhmätoimintaa. Tukea antaa esimerkiksi perheneuvonta ja diakoniatyö (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2022.)

5 KÄSITEKARTTA JA VIITEKEHYS

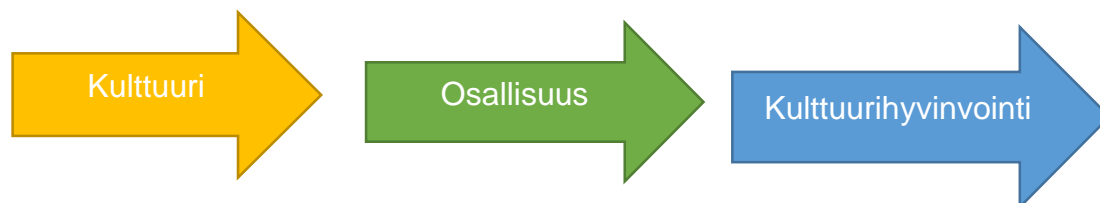
Seuraavissa kuvissa 1 ja 2 on esitetty opinnäytetyön käsitekartta ja viitekehys, jotka ovat muotoutuneet teoreettisten lähtökohtien perusteella.

Kuva 1. Opinnäytetyön käsitekartta

Kuvan 1 käsitekartan keskiössä on kulttuurihyvinvointi. Sitä ympäröivät kirkko, kulttuuri, osallisuus ja hyvinvointi, ja ne linkittyvät kaikki toisiinsa. Kirkko instituutiona ei varsinaisesti ole kulttuurintuottaja, vaan kirkon sisällä olevat seurakunnat toiminnallisina organisaatioina ovat tärkeä tekijä kulttuurihyvinvointikokemusten tuottajana.

Kuvan 2 viitekehys koostuu käsitekartassa mukana olevista peruskäsitteistä.

Kuva 2. Opinnäytetyön viitekehys

Viitekehys lähtee kulttuurista liikkeelle ja päättyy osallisuuden kautta kulttuurihyvinvointiin. Tässä opinnäytetyössä lähtökohtana on kirkoissa ja seurakunnissa olemassa oleva kulttuuri eli kulttuuritoiminta ja taide, kirkollista toimintakulttuuria ja kulttuuriperintöä unohtamatta. Osallisuus on hyvin keskeisessä osassa, ja sen avulla syntyy kulttuurihyvinvoinnin kokemuksia ja mahdollisesti uusia kulttuurinmuotoja kirkkoihin ja seurakuntiin.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Opinnäytetyö toteutettiin olemassa olevan kulttuuritoiminnan kartoittamisen, kyselyn, haastattelun ja työpajan avulla. Apuna käytettiin palvelumuotoilun keinoja, kuten asiakasymmärryksen keräämistä, tutkimista ja yhteiskehittämistä.

6.1 Kouvolan seurakuntayhtymän kulttuuritoiminta vuosina 2019 - 2022

Seuraavissa alaluvuissa 6.1.1 - 6.1.3 kerrotaan Kouvolan seurakuntayhtymän viiden seurakunnan ja yhden kappeliseurakunnan kulttuuritoiminnasta vuosina 2019 - 2022. Seurakunnat ovat Anjalankoski, Elimäki, Kouvola, Kuusankoski ja Valkeala sekä Jaalan kappeliseurakunta. Korona-aika on vaikuttanut seurakuntienkin toimintaan, joka on ollut osittain normaalia suppeampaa. Tosin uusiakin toimintamuotoja on pandemian aikana tullut, kuten tilaisuuksien suoratoistot ja tallenteet. Kaikki tiedot on poimittu Kouvolan seurakuntayhtymän seurakuntien toimintakertomuksista.

6.1.1 Musiikkitoiminta

Vuosien 2019 - 2021 aikana Kouvolan seurakuntayhtymän seurakunnissa toimi vuosittain säännöllisesti 15 - 18 erilaista kuoroa, joista lapsi- tai

nuorisokuoroja oli neljä tai viisi. Aikuisten kuoroja olivat muun muassa Gospelkuoro, Laula kanssain -kuoro sekä kamarikuorot Credo ja Sonus. Lauluryhmiä toimi vuosittain neljästä kuuteen, muun muassa Anjalankosken seurakunnan Cappella-kvartetti ja Kouvolan seurakunnan Nox Cantores. Erilaisia soitinryhmiä ja bändejä oli vuosittain neljästä seitsemään ryhmään, muun muassa Chimekelloyhtye Klangi Kouvolassa, Kuusankosken seurakunnan Nuorten House Band ja Valkealan lastenohjaajien ukulele-ryhmä.

Pienten lasten ja vanhempien yhteisiä kirkkomuskariryhmiä oli vuosittain 8 - 12 eri ryhmää. Kirkkomuskareissa pienimmät kävijät olivat muutaman kuukauden ikäisiä vauvoja ja vanhimmat lapset esikoululaisia.

Kouvolan seurakuntayhtymän seurakunnissa järjestettiin vuosina 2019 - 2021 erilaisia konsertteja ja musiikkitapahtumia 100 - 120 vuosittain. Kuusankosken seurakunnassa järjestettiin vuonna 2019 lähes 20 musiikkitapahtumaa. Toiteuttajina olivat seurakunnan omat musiikkiryhmät sekä ulkopuoliset esiintyjät. Tapahtumiin kuuluivat erilaiset yhteislaulutilaisuudet, kuten pääsiäisajan kauneimmat laulut, lauluja rakkaudesta -tilaisuus sekä synkkien virsien ilta. Tuhlaaja-musikaali, kärsimysspektaakkeli ja Zooppera-musiikkikertomus olivat musikaalityyppisiä tilaisuuksia. Jan Lehtola ja Festivo! -urkuduo soittivat urkukonserteissa. Kamarikuoro Gredo, Nox Cantores ja Kymenlaakson kanttoreiden kuoro konsertoivat myös Kuusankosken kirkossa. (Kuusankosken seurakunnan toimintakertomus 2019.)

Kuusankosken seurakunnassa on järjestetty vuosittain marraskuussa Kirkkomusiikkiviikko jo 16 vuoden ajan. Vuoden 2020 Kirkkomusiikkiviikon ohjelma oli seuraava (Kuusankosken seurakunnan toimintakertomus 2020.):

16.11. Pohjois-Kymen Musiikkiopiston konsertti. Kymi Wind band 1 Aleksi Sarskin johdolla, Vaskiyhtye, eri kamarimusiikkikokoonpanoja ja puhallinsolisteja

17.11. Pohjois-Kymen Musiikkiopiston laulajien konsertti Puccinin pienoisooppera Suor Angelica

18.11. Kouvola Big Band

19.11. Grex Musicus, gospelkonsertti

20.11. Nuoret urkurit, urkukonsertti. C. Franckin kolme koraalia. Leevi Lipponen, Teemu Suominen ja Sini Huopaniemi

21.11. Markus-passio, Kuusankosken kirkkokuoro ja orkesteri

22.11. Club For Five -lauluyhtye.

Pandemian vuoksi seurakuntien toiminta oli jonkin aikaa normaalia vähäisempää. Vuosien 2019–2021 aikana myös seurakunnat tekivät niin sanotun digiloikan ja suuri määrä tapahtumia ja tilaisuuksia toteutettiin tallenteina tai suoratoistoina. Kuusankosken seurakunnassa toteutettiin vuonna 2020 jumalanpalvelusten lisäksi musiikkitapahtumia digitaalisesti, kuten erilaisia kauneimmat joululaulut -tilaisuuksia ja -konsertteja sekä viisi kesämusiikkikonserttia. (Kouvolan seurakuntien toimintakertomukset 2019–2021.)

6.1.2 Muu kulttuuritoiminta

Kouvolan seurakuntayhtymän seurakuntien kulttuuritoimintaan vuosina 2019 - 2021 kuuluivat myös erilaiset runo- ja kirjallisuuspiirit ja -ryhmät sekä tanssi- ja liikuntaryhmät. Myös näytelmä- ja draamaryhmät kokoontuivat säännöllisesti pandemia-turvallisuuden rajoissa. Isot pääsiäis- ja joulunäytelmät sekä -vaellukset yhteistyössä vapaaehtoisten ja eri tahojen kanssa kuuluvat seurakuntien toimintaan oleellisesti.

Lasten ja nuorten kerhoissa taidelähtöiset menetelmät ja musiikki ovat normaali sekä iso osa toimintaa kristillisen kulttuurin lisäksi ja sen tukena. Lasten taidenäyttelyitä järjestettiin vuosittain muun muassa kirjastoissa ja seurakunnan tiloissa, kuten kirkkojen ikkunoissa. Nuorten suuri valtakunnallinen festari Maata näkyvässä jouduttiin perumaan pandemian aikana kahtena vuotena. Seurakuntien nuorisotyö on tehnyt sinne bussiretkiä useina vuosina. (Kouvolan seurakuntien toimintakertomukset 2019 - 2021.)

Uusi kulttuuritoiminnan muoto Kouvolan seurakuntayhtymässä on Kirkko+Taide -kirkollinen kulttuuriklubi. Klubi perustettiin vuonna 2019 juuri ennen pandemian alkamista. Sen perusti Valkealan seurakunnan pappi Ari Luomajoki, joka on tehnyt maisterintutkinnon taidehistoriasta muutama vuosi sitten papin töiden ohella. Hänen visionsa on saada kulttuuriklubi seurakuntayh-

tymän yhteiseksi toiminnaksi. Klubin perusidea on kokoontua jonkun kirkollisen kulttuurin teeman äärelle muiden samankaltaisista asioista kiinnostuneiden kesken. Luomajoki kutsuu sähköpostilistan perusteella ihmiset koolle 3–4 kertaa vuodessa erilaisten kulttuurillisten teemojen äärelle. Klubin toiminnassa on ollut vuosina 2019–2021 muun muassa ikoniluento sekä Taivaallisia näkyjä Lammilla -retki, jossa klubilaiset kävivät tutustumassa Athos-säätiön luostari-keskus Panagiaan ja Lammin kuvakirkkoon. (Luomajoki 2022.)

6.1.3 Kulttuuritoiminta kevätkaudella 2022

Kevätkaudella 2022 Kouvolan seurakuntayhtymän seurakunnissa kokoontuivat lapsikuorot Lauluvaunu, Valonsäteet, Ilonpisarat, Valkealan lapsikuoro ja nuorten lauluryhmä Anjalankoskella. Aikuiskuoroista kokoontuivat Kamarikuoro Gredo, Matalan kynnyksen kuoro, Päiväkuoro, Kamarikuoro Sonus, Vesperkuoro, Laula kanssain -lauluryhmä, Elimäen kirkkokuoro, Jaalan kappeliseurakunnan kirkkokuoro, Kouvolan kirkkokuoro, Kuusankosken kirkkokuoro, Myllykosken kirkkokuoro, Sippolan kirkkokuoro, Tirvan kirkon kuoro, Keskeneräiset-kuoro ja Kuusankosken Gospelkuoro. Soitinryhmistä toiminnassa olivat Chimes-kellot, Kamariorkesteri, Kuusankosken nuorten Houseband ja Yläkerran orkesteri. Kirkkomuskariryhmiä kevätkaudella oli 15. Lisäksi kulttuuritoimintaa oli eri ryhmissä ja kerhoissa säännöllisesti, kuten lasten ja nuorten kerhoissa sekä lähetys-, runo- ja kirjallisuuspiireissä. Myös Kirkko+Taide -kirkollinen kulttuuriklubi jatkoi toimintaansa. Konsertteja ja muita musiikkitilaisuuksia järjestettiin useita eri seurakunnissa, muun muassa hyväntekeväisyyskonsertti ukrainalaisten auttamiseksi Kouvolan Keskuskirkossa. (Kouvolan seurakunnat 2022.)

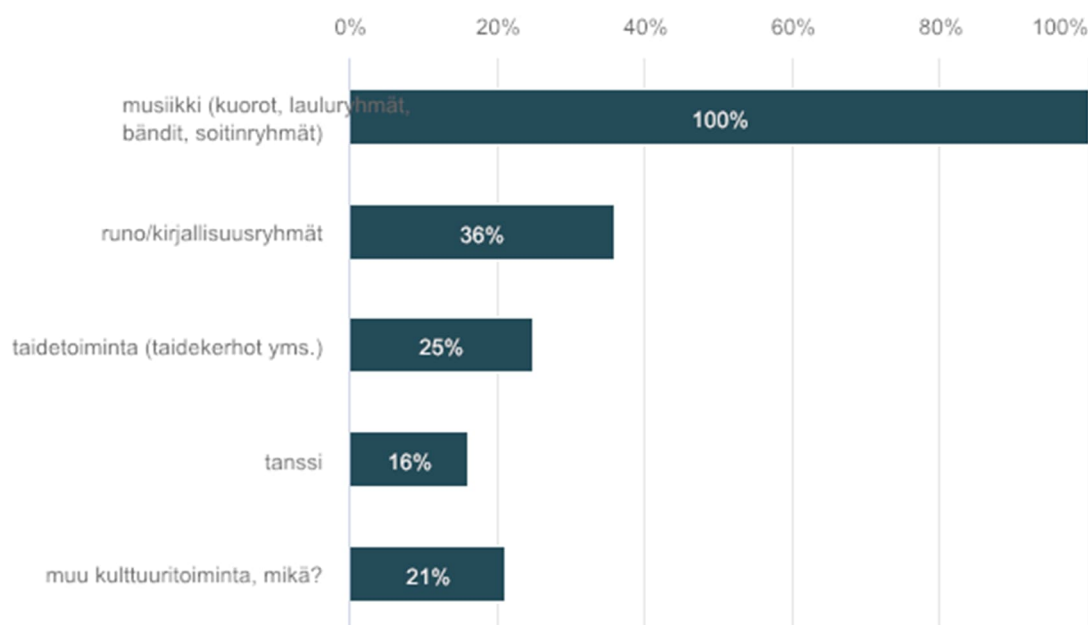
6.2 Kulttuurihyvinvointi seurakunnassa -kysely

Tässä luvussa käsitellään kyselyn vastauksia ja esitellään vastanneiden ja vastauksien lukumäärät sekä yhteenvedot avoimien kysymyksen vastauksista.

Kysymys 1. Millaista kulttuuritoimintaa tiedät Kouvolan seurakuntayhtymän seurakunnissa olevan?

Kysymykseen vastasi 56 ihmistä ja valittujen vastausten lukumäärä oli 111.

Vastaajista 100 % tiesi, että Kouvolan seurakuntayhtymän seurakunnissa on musiikkitoimintaa. Vastaajista 20 eli 35,7 % tiesi runo- ja kirjallisuusryhmien olemassaolosta. 25 % eli 14 vastasi taidetoiminnan olevan osa seurakuntien kulttuuritoimintaa ja 16,1 % eli 9 vastaajaa tiesi tanssin kuuluvan Kouvolan seurakuntayhtymän kulttuuritoimintaan. Kuvassa 3 on esitetty vastausten prosenttiosuudet.

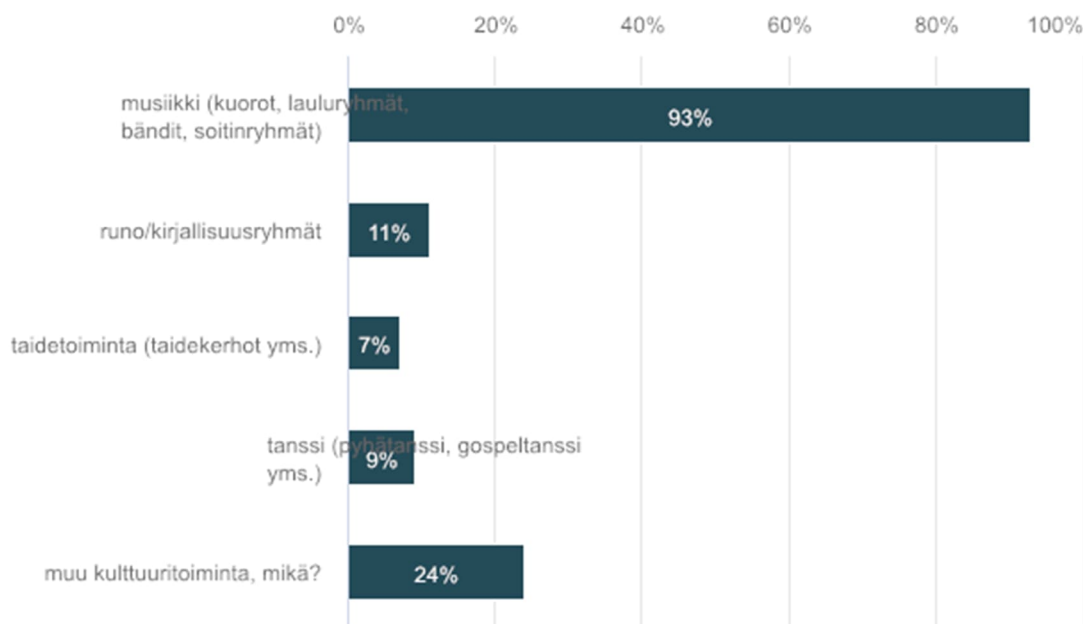
Kuva 3. Millaista kulttuuritoimintaa Kouvolan seurakunnissa tiedetään olevan

Avoimeen tekstikenttään kirjoitti 12 vastaajaa. Vastauksissa tuli esiin muun muassa retket ja erilaiset ryhmät (varhaiskasvatuksen toiminta, teatteriryhmä, Naisten aamukahvit, käsityöt), konsertit, yhteistyö kirjaston ja Poikilo-museon kanssa, hautausmaakävelyt, taideluennot, yhteislaulutilaisuudet, Kuusankosken kirkkomusiikkiviikko, Kirkko + Taide -kirkollinen kulttuuriklubi, yksittäiset tapahtumat, muihin kulttuureihin tutustuminen esim. lähetystyön kautta, Hiljaisuuden retriitit, kirkkotaide, kuvataide-, historia- ja lähetysnäyttelyt.

Kysymys 2. Mihin Kouvolan seurakuntayhtymän kulttuuritoimintaan tai tapahtumiin olet itse osallistunut?

Tähän kysymykseen vastasi 46 ihmistä ja valittujen vastausten lukumäärä oli 66. Suurin osa vastaajista eli 93,5 % on itse osallistunut johonkin musiikkitoimintaan tai -tapahtumaan. Runo- tai kirjallisuusryhmään on osallistunut viisi

vastaajaa eli 10,9 %. Taide- ja tanssitoimintaan tai tapahtumiin on osallistunut vain muutama vastaaja. Kuvassa 4 on esitetty kulttuuritoimintaan osallistuneiden prosenttiosuudet.

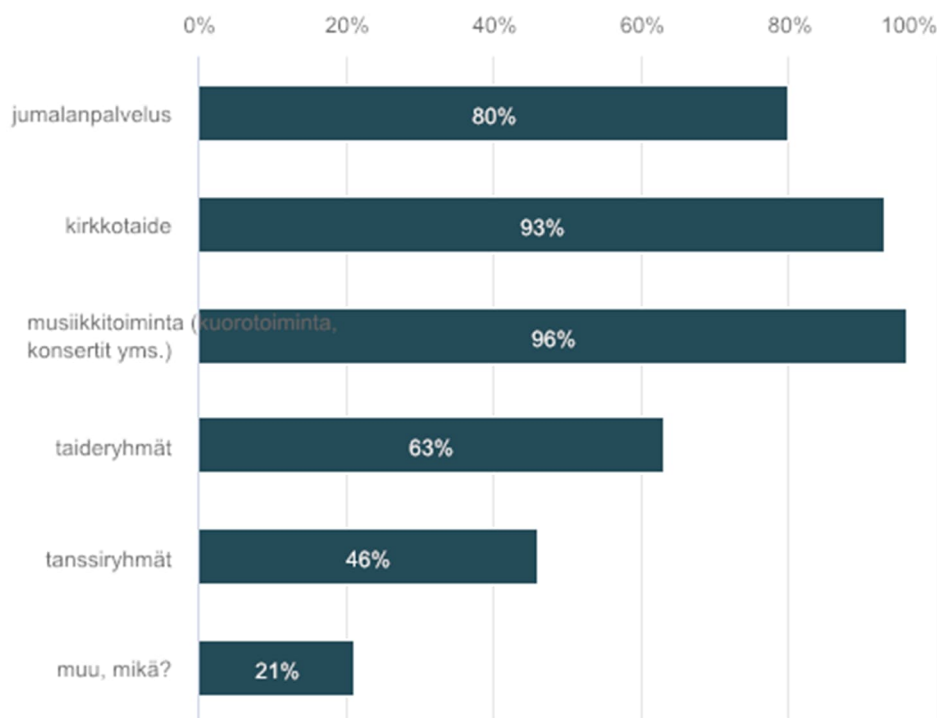

Kuva 4. Kulttuuritoimintaan osallistuminen

Avoimeen vastausvaihtoehtoon muuhun kulttuuritoimintaan osallistumisesta vastasi 11 ihmistä muun muassa seuraavasti: retket, yhteistyö, varhaiskasvatuksen toiminta, konsertit, yksittäiset vierailut (joihin on liittynyt valokuvia tai maalauksia) Kirkko + Taide -kirkollinen kulttuuriklubi, taidehistoriallinen tutkimus, Valamon retki, jumalanpalvelus.

Kysymys 3. Mitä mielestäsi on kirkollinen kulttuuri?

Vastaajien määrä oli 56 ja valittujen vastausten lukumäärä 224. Vastaajien mielestä kirkollista kulttuuria on etenkin musiikkitoiminta, kirkkotaide ja jumalanpalvelus. Myös taideryhmät ovat 35 vastaajan mielestä kirkollista kulttuuria. Tanssiryhmät kokevat kirkolliseksi kulttuuriksi 46,4 % vastaajista. Kuvassa 5 on esitetty vastauksien prosenttiosuudet.

Kuva 5. Kirkollinen kulttuuri

Avoimeen osioon kirjoitti 12 vastaajaa. Heidän mielestään kirkolliseen kulttuuriin kuuluu kerhot kaiken ikäisille, luterilaiseen kristillisyyteen liittyvät tavat, kirkolliset juhlat ja perinteet, kirkkoarkkitehtuuri, kirkolliset esineet, hautausmaat, kirkkotekstiilit, ehtoollisvälineet, näytelmät, ohjatut keskusteluryhmät, Raamattuun liittyvät tilaisuudet. Myös Jeesusesta kertova luova toiminta koettiin kirkolliseksi kulttuuriksi sekä kaikki toiminta, jota kirkossa järjestetään tai missä tunnustetaan usko Jumalaan.

Kysymys 4. Kuuluuko kulttuuri mielestäsi seurakuntiin ja kirkkoihin?

Vastaajien määrä oli 56 ja valittujen vastausten lukumäärä 56. Vastaajista 46 eli 82,1 %:n mielestä kulttuuri kuuluu olennaisesti seurakuntiin ja kirkkoihin. Kymmenen vastaajaa oli sitä mieltä, että kulttuuri kuuluu jonkin verran seurakuntiin ja kirkkoihin. Kenenkään vastaajan mielestä kulttuuri ei kuulu ollenkaan seurakuntiin ja kirkkoihin.

Kysymys 5. Mitä mielestäsi on kulttuurihyvinvointi?

Tähän avoimeen kysymykseen tuli 44 vastausta. Kaksi vastaajaa ei osannut sanoa, mitä kulttuurihyvinvointi on heidän mielestään. Yksi vastaaja päivitteli

termiä *kulttuurihyvinvointi*, koska hänen mielestään turhaan keksitään aina uusia termejä. Pääsääntöisesti vastaukset liittyivät taiteen ja kulttuurin tuomaan ja lisäämään hyvinvointiin, hyvään mieleen ja ilon tuottamiseen.

Seuraavassa on suoria lainauksia kysymyksen Mitä mielestäsi on kulttuurihyvinvointi -vastauksista:

Henkistä ja hengellistä elämää rikastuttavaa ajattelua, vuorovaikutustaitoja, tuttuja ja turvallisia tapoja arjessa ja juhlassa, yhdessä ja yksin harrastamista, kokonaisvaltainen tapa hahmottaa asioita suomalaisena luterilaisena.

Kulttuurin näkeminen ja kokeminen herättää meissä mielihyvää, iloa, erilaisia tunteita, irrottaa arkipäivän elämästä ja vie toisenlaiseen ajatuksiin. Kaikki nämä lisäävät ihmisen hyvinvointia = kulttuurihyvinvointi.

Se että ihmiset arvostavat ja kehittävät itseään ymmärtämään taiteen eri lajeja, ja saavat taiteesta syvempää merkitystä elämäänsä.

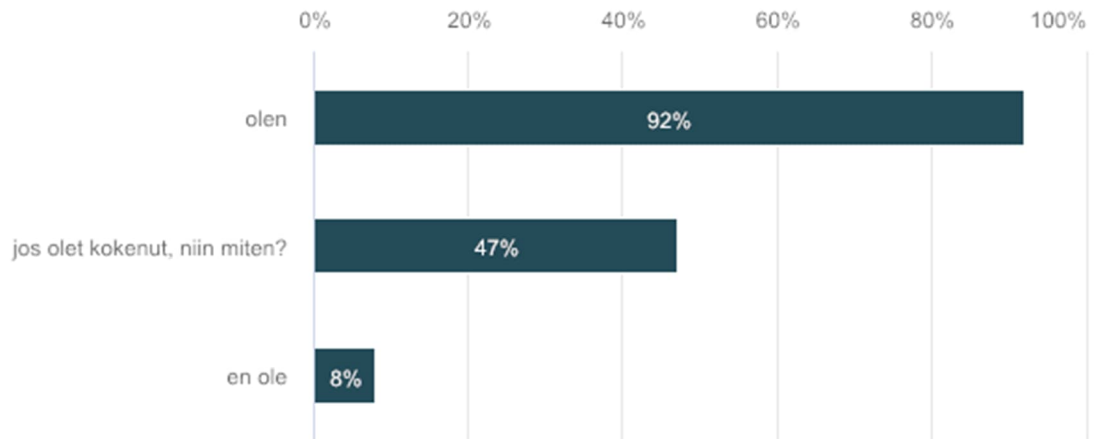
Että jokainen voisi osallistua haluamallaan tavalla ilman "kynnyksiä" ja suorituspaineita.

Kulttuurihyvinvointi yhteisöllistää, tarjoaa vertaistukea, vahvistaa henkistä, hengellistä ja fyysistä hyvinvointia osallistujissa, tarjoaa elämyksiä, kokemuksia, antaa tilaa ihmisten luovuudelle, itsetunnon ja minän kasvulle. Kulttuurihyvinvointi jättää jäljen historiaan ja siirtyy seuraaville sukupolville jaetun kokemuksen kautta.

Kokea iloa jostakin, yhdessä tehden tai toisten osaamisesta nauttien, jotakin mitä ei voi mitata. Seurakunnassa kulttuurin tulee luontaisesti liittyä hengellisyyteen. Normaali määritelmä henkisydestä ei riitä.

Kysymys 6. Oletko kokenut kulttuurihyvinvointia seurakunnan toiminnassa?

Vastaajien määrä oli 53 ja valittujen vastausten lukumäärä 78. Vastanneista 92,5 % eli 49 on omasta mielestään kokenut kulttuurihyvinvointia seurakunnan toiminnassa. Neljä vastaajaa ei ole kokenut kokeneensa kulttuurihyvinvointia. Kuvassa 6 esitetään vastauksen prosenttiosuudet.

Kuva 6. Kulttuurihyvinvoinnin kokeminen

Suurin osa vastanneista on kokenut kulttuurihyvinvointia musiikin kautta joko itse laulaen tai kuulijana. Myös hyväksyntä ja myönteinen ilmapiiri on tuonut kulttuurihyvinvoinnin kokemuksia. Useampikin vastaaja kertoo, että kuorotoiminnan myötä on saanut uusia ystäviä ja voimavaroja arkeen sekä yksinasuvana kuorosta oman perheen. Ajatusten selvittely, rauhan ja rentoutumisen sekä ilon ja voimaantumisen kokemukset tulivat myös esille vastauksista. Kirkkotilan kauneus ja kirkkotaide ovat tuottaneet kulttuurihyvinvointia vastaajille.

Suora lainaus yhdestä kysymyksen Oletko kokenut kulttuurihyvinvointia seurakunnan toiminnassa -vastauksesta:

Visuaalisena ihmisenä nautin paljon kauniista rakennuksistamme ja eri tapahtumiin järjestetyistä alttareista ja asetelmista. Myös konsertit ja jumalanpalvelusmusiikki, hiljaisuus ja kynttilöiden liekit ovat osa kulttuurihyvinvointia.

Kysymys 7. Millaista kulttuuritoimintaa seurakunnissa mielestäsi voisi olla?

Tähän avoimeen kysymykseen tuli 41 vastausta. Vastaajien mielestä musiikin ja jo olemassa olevan kulttuuritoiminnan lisäksi voisi olla teatteria, kirjallisuuspiirejä, runoryhmiä, tanssiryhmiä, ikonimaalausta. Kuvataidetta eri muodoissa voisi olla enemmän useammankin vastaajan mielestä. Luentoja maalauksista ja kirkkotaidetta sen eri muodoissa toivottiin.

Vastauksissa tuli esille myös jo olemassa oleva Kirkko + Taide -kulttuuriklubin toiminta sekä ruokakulttuuriin liittyvät tapahtumat. Musiikki- ja taideterapia, uniryhmäkurssit ja erilaiset retket ja matkat olivat myös esillä vastauksissa. Koko perheelle suunnattuja tapahtumia ilman rajoituksia toivottiin. Monet vastaajista painottivat seurakunnan perustehtävän esillä oloa ja seurakunnan ja kirkon erityislaatuisuutta kristillisen kulttuurin tuottajana. Myös olusilla istuskelu keskustelun merkeissä Lutherin tapaan oli erään vastaajan visio. Hänen mielestään pureutuminen arkisten, tavallisten, köyhien ja kurjienkin jalanjälkiin luetaan vuosisatoja myöhemmin tämän ajan kulttuuriksi.

Suoria lainauksia kysymyksen Millaista kulttuuritoimintaa seurakunnissa mielestäsi voisi olla -vastauksista:

Seurakunnan ja kirkon perinteeseen liittyviä "tietoiskuja" musiikilla ja runoudella kehystettynä: runous Raamatussa tai kirkkomusiikki /virsilaulu ennen ja nyt.

Monenlaista ja on ollutkin. Esittävä tanssi puhuttelee minua erityisesti ja sitä toivoisin käytettävän myös jumalanpalveluksissa.

Upeita tiloja voisi avata rohkeammin ihmisten omatoimiseen käyttöön, ihmettelyyn ja tutkimiseen.

Kuvataiteen saralla esim. maalausryhmiä ja seurakunnissa olemassa olevan taiteen hyödyntämistä historian kautta ja esim. valokuvauspiiri niiden pohjalta. Seurakunnissa on mahtava potentiaali valmista materiaalia, jota maalata, piirtää tai kuvata (kirkot, muut rakennukset, esineet, hautausmaat jne.).

Musiikkia, kuvataidetta, näyttämötaidetta, kirjallisuuspiirejä, tanssitaidetta. Oikeastaan ihan mitä vain, kunhan se palvelee seurakunnan perustehtävää.

Kysymys 8. Millaisiin seurakunnan järjestämiin kulttuuritapahtumiin itse haluaisit osallistua? Mikä edistäisi osallistumistasi? Mikä estäisi osallistumisesi?

Tähän avoimeen kysymykseen vastasi 44 henkilöä. Vastaajista yli puolet halusivat osallistua musiikkitapahtumiin. Esille tulivat erilaiset konsertit, kuorot ja yhteislaulutilaisuudet sekä toiveet kirkon avoimista ovista ja mahdollisuudesta piipahtaa kuuntelemaan esimerkiksi urkujen soittoa. Toiseksi eniten vastaajat

haluaisivat osallistua runo- ja kirjallisuustapahtumiin, kuten erilaisiin runo- ja kirjallisuuspiireihin ja runoesityksiin. Yli kymmenen vastaajaa haluaisi osallistua erilaisiin kuvataidetahtumiin seurakunnissa. Ikonimaalauskurssi ja taidenäyttelyt olivat näissä vastauksissa enemmistöinä. Myös kirkkotaiteesta kertovia luentoja ja kirkkotaiteen esittelytilaisuuksia toivottiin. Teatteriesitykset ja näyttämötaide tulivat esille muutamissa vastauksissa. Neljä vastaajaa haluaisi osallistua gospeltanssi- tai pyhä tanssi -ryhmiin tai -esityksiin.

Yksittäisissä vastauksissa tuli esille halu osallistua muun muassa pakohuonepeliin kirkon tiloissa, erilaisiin kahvi- ja ruokatilaisuuksiin, leirille ja retkille, rettiiteihin ja koko perheen huomioiviin tapahtumiin. Kolme vastaajaa vastasi, että jumalanpalvelukset ovat tärkein kulttuuritapahtuma seurakunnissa. Myös mahdollisuutta tulla lepäämään kirkkoon toivottiin yhdessä vastauksessa. Matkan kynnykset tapahtumiin, jotka eivät olisi liian korkealentoisia, sekä seurakunnan perustehtävän esille tuoviin tapahtumiin, haluaisi osallistua kaksi vastaajaa. Yksi vastaaja toi esille seurakuntalaisten osallisuuden; seurakuntalainen on yksi tekijä yhteisössä, ei pelkkä tekemisen kohde.

Tähän kysymykseen vastaajien osallistumisesta seurakunnan järjestämiin kulttuuritapahtumiin edistäisi eniten hyvä, selkeä mainonta ja tiedotus. Myös tapahtumien maksuttomuus ja sopiva ajankohta edistäisi osallistumisesta monen vastaajan mielestä. Mielenkiintoinen aihe tai tapahtuma sekä kohtuullinen matka olisivat edistämässä osallistumista. Yhden vastaajan mielestä paikkana voisi olla joskus jokin muukin kuin kirkko, esimerkiksi puisto tai publi. Ystävän lähteminen mukaan edesauttaisi osallistumisesta, samoin paikallisen osaamisen käyttäminen, taitavat muusikot sekä hyvä ja asiasta innostunut ryhmän vetäjä. Yksi vastaaja toivoi tapahtuman sisällön olevan rehellistä pohtimista ilman ylihengellistä liihottelua.

Vastaajien mukaan osallistumisen seurakunnan järjestämiin kulttuuritapahtumiin estäisi tapahtuman korkea hinta tai kalliit liput. Myös vapaa-ajan puute, oma laiskuus ja liian pitkä matka ovat estäviä tekijöitä. Liiallinen hengellisyys, suppea menestysteologian ihannoiti tai monotoninen, puhepainotteinen ohjelma patriarkaalaisella asetelmalla voisi estää muutaman vastaajan osallistumisen. Ajatus jollekin tietylle ryhmälle suunnatusta tapahtumasta olisi esteenä

yhden vastaajan osallistumisen, samoin tapahtuman irrallisuus seurakunnan kontekstista.

6.3 Tulevaisuustyöpaja

Työpajan synnyttämät ideat voidaan jakaa kolmeen pääteemaan:

1. musiikki
2. näytelmät, runot ja muu kirjallisuus
3. liikunta ja retket

Nämä kaikki kolme teemaa olivat saman arvioisia eli niistä tuli yhtä paljon ideoita kustakin.

Musiikki oli työpajan osallistujien mukaan seurakuntien ja kirkon kulttuuritoiminnasta yleisin. Työpajan ideoissa mainittiin muun muassa konsertit ja musiikkivierailut. Urkumusiikki, kuorot ja ooppera mainittiin vielä erikseen.

Kirjallisuudesta tuli esille etenkin runous. Ideoissa oli toive lausujien esittämistä runohetkistä sekä muutenkin runoudesta useampaan kertaan. Ei-raamatullisia näytelmiä kirkkoon ja toisaalta seurakuntalaisten esittämiä näytelmiä Raamatun teksteistä ideoitiin. Perusteluna Raamattuun perustuvilla näytelmille oli sanoman helpompi sisäistäminen ja osallisuus. Eräs idea oli elokuva- tai dokumentti-illan järjestäminen, ja myös teatteriretket olivat ideoissa mukana.

Retki- ja liikuntaideoita oli myös paljon. Liikuntaa vanhemmalle väelle, lapsille metsäretkiä (tutustumista puihin), ruskaretki (syksyllä Lappiin), Pytynlahden kesäkodin saunaillat ja johonkin historialliseen rakennukseen tai alueeseen tutustuminen.

Lisäksi ideoitiin mahdollisuutta askarteluun, yökirkkoon, kotieläimien siunaamiseen kirkon pihalla tai eteisessä ja lyhytkestoisiin hiljaisuuden retkeihin. Osallistujat sanoittivat ääneen sen, että kirkolliseen kulttuuriin kuuluvat tietenkin kaikki kirkolliset perinteet ja niiden vaaliminen, kirkolliset juhlat, teemajumalanpalvelukset, hautausmaatalkoot ja kaikki pienryhmät. Myös perinteisten

tyttö- ja poikakerhojen perään haikailtiin hieman. Kirkkotekstiilien esittely -idea sai kannatusta melkein koko ryhmältä.

Palvelutaloihin ideoitii esityksellisiä vierailuja joko seurakunnan työntekijöiden tai vapaaehtoisten järjestämänä. Ryhmän mielestä asukkaat voivat esimerkiksi näytelmästä saada kulttuurihyvinvointia, vaikka kaikki aistit eivät toimisikaan kunnolla. Ideoissa oli myös toive yhteiselosta eli yhteisöllisyyden kokemisesta.

Työpajan lopuksi osallistujat kirjoittivat haikumaisia runoja kevään kunniaksi. Runon lukeminen oli vapaaehtoista. Lähes kaikki halusivat lukea omansa ääneen muille, vaikka osa ensin hieman ujostelikin. Runot jäivät kirjoittajille itselleen ja he ryhtyivät suunnittelemaan runokirjan julkaisemista tehdyistä runoista.

Ensimmäinen palaute työpajasta tuli jo sen aikana, kun osallistujat kirjoittivat runoja. Tässä yhden osallistujan runo:

*Meit on tässä kaksi renkii ja aika monta piikaa.
Tänään oli kyllä kulttuurua ihan vähän liikaa.*

Työpajaa seuraavana päivänä yksi osallistujista soitti minulle ja kertoi, että hän haluaa antaa palautetta. Hän kertoi myös, että tuon renki- ja piikarunon kirjoittaja oli kaikesta huolimatta nauttinut työpajatyöskentelystä. Palaute tuli sähköpostilla parin päivän päästä ja siihen oli koottu osallistujien mielipiteitä.

- *Aihe oli hyvä perinteisiin ikäihmisten kerhoihin*
- *Oli mukavaa vaihtelua, kun vierailija teki osallistujista esiintyjä*
- *Ilmapiiri oli niin turvallinen, että osallistujat nauttivat esiintymisestä (tuttu porukka ei sitä aina takaa)*
- *Lähes kaikki halusivat esittää omat haikurunonsa muille*
- *Joukossa oli paljon yksin asuvia, oli kiva, kun runoa voi elää vielä uudelleen kotonakin ja jatkaa runoilua*
- *Kulttuuritoiveiden keräämisessä tuli mielenkiintoisia ehdotuksia/ideoita, pitäisi olla jatkotoimintaa ja toinen käynti*
- *Ryhmiiin jako helpotti ja kannusti osallistumaan*
- *Värien käyttö oli hyvä – oranssi kartonki, eri väriset post-it -laput, tuseista sai valita lempiväriin.*
- *Keskustelu oli jälkeen päin hyvin vilkasta.*

6.4 Ryhmäteemahaastattelu

Haastateltavien mielestä mielenkiinnon osallistumiseen voisi herättää seurakunnan tiloissa järjestettävä joului- tai pääsiäisvaellus tai -näytelmä. Yksi haastateltava oli kuullut Virsiä ja viiniä -tilaisuuksista, joita piti hyvänä ideana. Myös pyhäinpäivänä hautausmaalla oleva rastipolku kuulosti ryhmästä mielenkiintoiselta. Perinteistä poikkeavat konsertit, kuten pelimusiikkikonsertti, olisi yhden haastateltavan mieleen.

Jo olemassa olevaa kirkkotaidetta voisi haastateltavien mukaan käyttää enemmän. He voisivat mahdollisesti mennä esimerkiksi kirkkotaiteen tai kirkkoketekstiilien esittelyihin ja näyttelyihin. Pakohuonepeli kirkossa tai hautausmaalla voisi haastatteluryhmän mukaan saada nuorempia ihmisiä osallistumaan.

Televisiosta tutun Kuorosota -ohjelman tapainen Kanttoreiden kuorosota olisi piristävä tapahtuma haastateltujen mielestä. Lisäksi yksi ryhmän jäsenen ideoi rapputreenit kirkon tai kellotornin portaisiin, nimellä Juosten kohti taivasta. Toisten haastateltavien huomautettua kulttuurinäkökulmasta, haastateltava lisäsi, että samalla voisi veisata virsiä.

Seurakunnan järjestämiin kulttuuritapahtumiin osallistumista edistäisi:

- edullinen lipun hinta/ maksuton konsertti tms.
- sopiva aika työssäkäyville
- muu tila kuin kirkko
- paikalla olisi muitakin kuin seurakunta-aktiiveja
- tarjoilu/ tapahtumamakkara

Kulttuurihyvinvoinnin kokemisesta keskusteltaessa tuli esille pieni pelko joukkoon kuulumattomuudesta, mikä voisi vähentää muuten hyvää kokemusta. Haastateltavien mielestä seurakunnissa on edelleen paljon niin sanottuja "sisäpiirin" tapahtumia, joihin osallistuminen ei ole ihan mutkatonta. Tämän vuoksi esimerkiksi omatoimisesti kierrettävät polku-tyyppiset tilaisuudet olisivat haastateltujen mieleen. Keskustelussa tuli monta kertaa esille matalan kynnyksen tilaisuudet ja tapahtumat, mikä viittasi juuri edelliseen. Haastateltavat tiesivät jotakin seurakunnan tapahtumista ja toiminnasta, mutta kokivat ne itselleen vieraksi ja etäiseksi, vaikka suhtautuvatkin seurakuntaan myönteisesti.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuskysymykseen Kouvolan seurakuntayhtymän kulttuuritoiminnan tarjonnasta, saatiin tällä tutkimuksella hyvä vastaus. Kouvolan seurakuntayhtymän eri seurakuntien kulttuuritoiminnan kartoittaminen vahvisti oletetun asian eli seurakunnissa on paljon erilaista kulttuuritoimintaa.

Suurin osa kulttuuritoiminnasta liittyy jotenkin musiikkiin. Kysely tuotti osittain samoja vastauksia kuin toiminnan kartoittaminenkin eli musiikki on suurin kulttuurin muoto myös seurakunnan työntekijöiden ja kuoroharrastajien parissa. Kaikki vastaajat tiesivät, että seurakunnissa on musiikkitoimintaa. Vähemmän tiedettiin muiden kulttuuriryhmien olemassaolosta. Tämä jakauma johtuu tietenkin otannasta eli kuorolaisten mukana olosta.

Kyselyyn vastanneista oli työntekijöitä lähes 2/3 ja harrastajia eli kuorolaisia 1/3. Vastanneista yli 80 % oli naisia. Vastanneiden ikäjakauma painottui 51–70 vuotiaisiin, joita oli yli puolet. Alle 30-vuotiaita vastaajia oli vain seitsemän. Nämä luvut kuvastavat seurakuntien työntekijöiden sekä harrastajien tämänhetkisiä ikä- ja sukupuolijakaumia hyvin realistisesti.

Ihmiset hakevat ja kaipaavat tässä ajassa hengellisyyttä tai henkisyttä. Hengellisyys ja henkisyys ovat eri asioita, mutta ne molemmat tuottavat omalla tavallaan myös kulttuurihyvinvointia. Ihmisillä on erilaisia tapoja kokea hengellisyyttä tai henkisyttä. Tässä tutkimuksessa tuli esille hyvin samankaltaisia tuloksia Hannikaisen (2021) väitöskirjan kanssa, etenkin kyselyn vastauksissa. Osa vastaajista toivoo, että seurakunnan kaikessa toiminnassa olisi perustehtävä näkyvissä selkeästi eli kirkolliseen kulttuuriin tulee olennaisesti liittyä uskonto ja kirkon perustehtävä. Joidenkin vastaajien mielestä seurakunta voisi laajentaa etenkin kulttuuritoimintaa pois tietyntylisestä ”sisäpiirimäisyydestä”.

Kyselyyn vastanneista yli 80 %:n mielestä kulttuuri kuuluu olennaisesti seurakuntiin ja kirkkoihin. Loput vastaajat olivat sitä mieltä, että kulttuuri kuuluu jonkin verran seurakuntiin ja kirkkoihin. Kulttuuri on kuulunut kirkkoon ja seurakuntiin niiden olemassaolon alusta alkaen ja kuuluu edelleen hyvin vahvasti.

Kulttuurihyvinvoinnin kokemisen ja kokemuksen jokainen vastaaja määritteli itse. Myönteiset kokemukset olivat tulleet pääosin musiikin kautta, joko itse laulaen tai kuulijana. Kuorotoiminta oli lisännyt vastaajien arjen voimavaroja. Myös hyvän olon, rauhan, ilon ja voimaantumisen tunteita oli koettu seurakunnan toiminnassa. Visuaalinen kauneus koettiin yhtenä kulttuurihyvinvoinnin tuojana. Mielenkiintoinen esille tullut asia tämän kysymyksen vastauksissa oli osallisuuden, joukkoon kuulumisen, myönteisen ilmapiirin ja hyväksynnän tuoma hyvinvoinnin kokemus. Yksi yksinasuva vastaaja vertasi kuoroa perheeseen. Osallisuus ja yhteisöllisyys on hyvin tärkeä asia hyvinvoinnin ja kulttuurihyvinvoinnin kokemisessa.

Seurakunnallisen ja kirkollisen kulttuuri määrittelyssä vastaajien mielipiteet jakaantuivat selvästi. Joidenkin mielestä seurakunnan ja kirkon tulee pysytellä aina perustehtävässään, kun taas toiset vastaavat olivat liberaalimpia ja toivoivat kirkon muuttuvan avarakatseisempaan suuntaan. Osa vastaajista vieroksuu liian uskonnollista ilmapiiriä, ja sen takia he saattaisivat olla osallistumatta tilaisuuteen. Kirkon avoinna oloa toivottiin joissakin vastauksissa. Kirkkoon haluttaisiin keskieurooppalaiseen tapaan päästä piipahtamaan milloin vain kuuntelemaan musiikkia tai hiljentymään hetkeksi.

Tulevaisuustyöpajan tuotokset olivat samankaltaisia kyselyn vastausten kanssa. Musiikki on seurakuntien kulttuuritoiminnan suurin osio, ja sen jälkeen tulevat runo- ja näytelmäryhmät ja -esitykset. Työpajan osallistujat ideoivat muun muassa kirkkotekstiilien esittelytilaisuuksia ja vapaaehtoisten näytelmävierailuja hoitokoteihin. Myös jatkokehitystoimintaa toivottiin. Työpajasta saadun palautteen perustella osallistujat kokivat kulttuurihyvinvointia haikurunojen kirjoittamisen ja esittämisen muodossa.

Ryhmähaastattelut olivat huomattavasti nuorempia kuin kyselyyn vastanneet ja työpajaan osallistuneet, eikä heillä ollut niin sanottua seurakuntataustaa. Haastattelussa tuli esille kuitenkin osittain samoja teemoja kuin kyselyssä. Molemmissa toivottiin matalan kynnyksen -tilaisuuksia, joihin olisi helppo osallistua. Musiikki ja konsertit tulivat vahvasti esille myös haastattelussa. Mielenkiintoista on, että aiemmassa työpajatyöskentelyssä ideoitiin muun muassa kirkkotekstiilien esittelytilaisuuksia, joita myös ryhmähaastattelussa toivottiin.

Haastateltavat eivät ottaneet paljoakaan kantaa kulttuurihyvinvoinnin kokemuksiin. Heidän mielestään oli lähes itsestään selvä asia, että kulttuurin kokeminen luo hyvinvointia.

Suomen kuntaliiton ja Kirkkohallituksen (2023) uudessa julkaisussa *Kunnat ja hyvinvointialueet – merkityksellistä yhteistyötä seurakuntien kanssa* sanotaan, että kirkolla ja seurakunnilla on merkityksellinen rooli ihmisten hyvinvoinnin edistämässä monellakin tapaa. Julkaisun mukaan seurakuntien kirkon arvojen pohjalta tekemä arkinen perustoiminta on vaikuttavaa ja laajasti eri kansalais- ja ikäryhmiä tavoittavaa yleistä hyvinvointia edistävää työtä. Lisäksi seurakunnat toimivat kunnissa ja hyvinvointialueilla palveluntuottajina, kuten esimerkiksi perheneuvonnan sopimuksen myötä. Kumppanuuspohjainen yhteistyö laajenee koko ajan. Siihen kuuluu muun muassa seurakuntien perhetyö ja perhekeskustoimintaan osallistuminen sekä sairaalatyö. Seurakunnat tarjoavat myös asiantuntemustaan sosiaali- ja terveydenhuoltouudistukseen liittyviin jatkoprosesseihin. Tähän liittyy muun muassa sairaalasielunhoitotyö. (Suomen kuntaliitto 2023, 20–21.) Kuntalaisten ja seurakuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen voidaan sisällyttää kirkon ja seurakuntien tuottaman kulttuuriin hyvinvointivaikutukset, joita tässäkin opinnäytetyössä on kartoitettu.

Tutkimuskysymyksiin saatiin vastauksia kaikilla valituilla menetelmillä asiakasymmärryksen kartoittamisen myötä. Työpajatyöskentely toi paljon ideoita jatkojalostettavaksi. Palautteessa toivottiinkin mahdollisuutta lisätyöskentelyyn. Jatkotyöskentely palvelumuotoilun keinoin ja pohdinta liittyy kehittämisehdotukseen ja siihen, miten tehdä seurakuntien kulttuuritoiminta näkyväksi kaikille, miten madalletaan kynnystä kaikkien osallistua ja miten seurakunta voi tulla yhdeksi kulttuurintuottajaksi tai -toimijaksi muiden joukossa.

Keinosen ja kumppaneiden (2013) teoksessa on kuvattu muotoilua hienosti. Heidän mukaansa hyvinvoinnin muotoilu tarkoittaa elämän laadun parantamista yhdistämällä näkemykseen, kokeiluihin, yhteistyöhön, osallistumiseen ja tutkimukseen perustuvia suunnittelukäytäntöjä muutosten aikaan saamiseksi. (Keinonen ym. 2013, 11–13.) Tuon näkemyksen voi yhdistää myös palvelumuotoiluun sekä tähän opinnäytetyöhön ja sen tavoitteisiin.

7.1 Työn eettisyys ja luotettavuus

Tässä opinnäytetyössä on noudatettu hyvän tieteellisen käytännön normeja ja ohjeita sekä eettistä ohjeistusta ja tietosuojalakeja. (Arene 2020.)

Opinnäytetyön tulosten ja johtopäätösten pitäisi olla oikeita, uskottavia ja luotettavia. (Kananen 2012, 161). Tieteellisen tutkimuksen peruspilareita ovat tieteelliset menetelmät ja niiden oikea käyttö sekä käytettävän tiedon luotettavuus. Kehittämistutkimuksessa on muistettava, että kyseessä on kaksi prosessia eli kehittämistyö ja tutkimistyö. (Kananen 2012, 162.)

Kehittämistutkimuksessa voi olla useita eri menetelmiä. Tässäkin työssä on laadullisia sekä määrällisiä tutkimusosoita. Määrällisen osuuden eli kyselyn reliabiteetti eli pysyvyys voi vaihdella, jos tutkimus toistettaisiin. Tämä johtuu siitä, että kyseessä on kehittämistutkimus, joka pyrkii jonkinlaiseen muutokseen. (Kananen 2012, 167-168.)

Hiltusen (2019) mukaan validiteetti on hyvä silloin, kun tutkimuksen kohderyhmä ja kysymykset ovat oikeat. (Hiltunen 2019). Tämän opinnäytetyön määrällisen osuuden ulkoinen validiteetti koostuu sekä ulko- että sisäpuolisista sidosryhmistä eli työntekijöistä, kuoroharrastajista, seurakunnan tiloissa kokoontuvista sekä seurakunnan vieraaksi kokevista. Kehittämistutkimus ei kuitenkaan pyri yleistämään. (Kananen 2012, 169.)

Kvantitatiivinen sisältövaliditeetti koostuu työssä käytetyistä mittareista. Tässä työssä käytetyissä menetelmissä tärkein mittari on vastaajien oma näkemys, koska uskonnollisuuden, kulttuurin ja kulttuurihyvinvoinnin kokeminen on hyvin henkilökohtaista. (Kananen 2012, 170.)

Laadullisen osuuden arvioitavuus perustuu Kananen mukaan dokumentaatioon. Tässä opinnäytetyössä kaikki valinnat ja ratkaisut työn eri vaiheissa on perusteltu. Aineiston tulkinnassa on käytetty ulkopuolista tahoa, joka on lukenut tämän opinnäytetyön kirjoittajan tulkinnat. Myös haastattelun osallistujat eli informantit ovat lukeneet aineiston ja tulkinnat siitä. (Kananen 2012, 173-175.)

Kehittämistutkimus ei pyri yleistettävyyteen eikä näin ollen siirrettävyyteen ole täysin kuranttia. (Kananen 2012, 175.) Tämän opinnäytetyön tavoitteen toteutumista voidaan mitata vasta jonkin ajan kuluttua, kun kehittämissuhteita aletaan jatkotyöstämäään.

Kyselyssä oli kysymyksiä, joista voi tulla esille vastaajan uskonnollinen vakaus. Missään vaiheessa kyselyyn vastanneiden henkilöllisyys ei tullut esille. Taustakysymyksissä kysyttiin vastaajan ikää, sukupuolta ja työntekijä- vai harrastajastatusta. Näihin kysymyksiin sai jättää vastaamatta halutessaan.

Kaikki tutkimusaineisto säilytettiin alkuperäisessä formaatissaan henkilökohtaisissa tiedostoissa, jonne oli pääsy vain tutkimuksen tekijällä. Kyselyn vastausten henkilötiedot eivät tulleet missään kohtaa ilmi. Tutkimusaineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua. (Jyväskylän yliopisto 2021.)

Suorien lainausten käyttöä opinnäytetöissä tulee Korpelan (2021) mukaan välttää. Tässä opinnäytetyössä on käytetty suoria lainauksia Opetus- ja kulttuuriministeriön (2022) kehittämistyöryhmän kulttuurin määritelmästä, koska se on niin osuva ja väkevä. Jos se olisi referoitu, olisi sen sanoma huomattavasti laimentunut. Myös Webropol-kyselyn avoimia vastauksia on osittain tuotu esille suorina lainauksina samasta syystä. Niissä tulevat esille vastaajien kokemukset ihan eri tavoin kuin referoituna.

7.2 Kehittämissuhteet

Tutkimustulosten perusteella syntyi kehittämissuhteet seurakunnalle:

1. Seurakunta järjestää kerran tai kaksi vuodessa kaikille halukkaille yhteiskehittämistyöpajan, jossa pohditaan ja ideoidaan seurakunnan toimintaa, etenkin kulttuuritoimintaa. Työpajaan kutsutaan mukaan paikkakunnan muita kulttuuritoimijoita ja kaikkia paikkakunnan asukkaita.
2. Seurakunta tarjoaa tiloja kulttuuritoimijoiden käyttöön. Kirkoissa voisi järjestää konserttien lisäksi esimerkiksi taidenäyttelyitä.
3. Kirkkotiloja pidetään auki muulloinkin kuin jumalanpalveluksien tai tilaisuuksien aikana.

4. Kerran vuodessa järjestetään kirkon kulttuuriviikonloppu tai -festari. Seurakunnan tiloissa, etenkin kirkoissa järjestetään poikkitaiteellista toimintaa, kuten tanssia, taidepajoja, virsikaraokea, runo- ja näytelmäesityksiä. Esitykset ja toiminnot valitsee raati, jossa on edustajia seurakunnasta, kulttuuritoimijoista sekä niin sanotusta suuresta yleisöstä. Näin saadaan näkyvyyttä erilaisille toimijoille sekä seurakunnalle. Näin madalletaan myös kynnystä osallistumiselle seurakunnan järjestämiin tilaisuuksiin.

8 POHDINTA

Tämä opinnäytetyöprosessi ja sen tulokset ovat minulle hyvin tärkeitä. Olen työskennellyt seurakunnalla yli 25 vuotta ja ollut mukana erilaisissa kuoroissa, myös seurakunnan kuoroissa, yhteensä noin 50 vuotta. Sen myötä olen nähnyt, että seurakunnan tuottama kulttuuri on kaikin tavoin korkealaatuista, kulttuuriperinnöstä lähtien. Siksi onkin ollut harmillista, kun niin sanottu suuri yleisö ei ole kaikesta seurakunnan kulttuuritoiminnasta ja -tapahtumista tietoinen. Toivon, että tämän opinnäytetyön myötävaikutuksella seurakuntien kulttuuritoimintaa saataisiin näkyvämmäksi ja osallistumiskynnystä madalletuksi.

Kyselyn otanta vaikutti tuloksiin ja oli osittain huono, koska vastaajista iso osa oli seurakunnan työntekijöitä. Heillä on hieman erilainen katsantokanta seurakunnan toimintaan, kuin muilla ihmisillä. Kuitenkin kuoroharrastajissa sekä jututuparkin osallistujissa on hyvin monenlaisia ihmisiä ja heillä on jokaisella omanlaisensa vakaumus. Ryhmähaastattelun osallistujat edustivat nykytilaa eli nuoria aikuisia, joilla ei ole kiinteää suhdetta seurakuntaan, ja seurakunnan toiminta on heille aika vierasta. Joten erittäin mielenkiintoista oli se, miten samankaltaisia tuloksia hyvin erilaisilta ryhmiltä tuli. Kysely olisi kuitenkin pitänyt keskittää seurakunnan työntekijöiden sijaan seurakuntalaisiin.

Kirkkoon, seurakuntaan ja uskontoon liittyvät asiat koetaan yleensä hyvin henkilökohtaisina ja siksi niitä koskeviin kysymyksiin saattaa olla hankalaa vastata. Siksi voi olla, että jotkut vastaajat olivat hieman varovaisia vastauksissaan.

Kuusankosken seurakunnalle ja muille Kouvolan seurakuntayhtymän seurakunnille tämä opinnäytetyö tuo tietoisuutta olemassa olevasta kulttuurista ja

kulttuuritoiminnasta. Kyselyn, haastattelun ja työpajan tulokset tuovat tietoisuutta ihmisten käsityksistä kirkollisesta kulttuurista, kulttuurihyvinvoinnin kokemuksista sekä toiveista kulttuuritoiminnan kehittämiseen. Työn tulosten avulla seurakunta voi jatkaa yhteiskehittämistyöskentelyä palvelumuotoilun keinoin. Suomen evankelisluterilaisen kirkon strategia Ovet auki (2023) painottaa nimenomaan seurakuntaisten osallisuutta työntekijäkeskeisyyden sijaan. Kuusankosken seurakunnassa tehdään kevään 2023 aikana asiakaskysely toiminnassa mukana oleville perheille. Toivon, että vastauksissa tulee hyviä uusia ideoita toiminnan, myös kulttuuritoiminnan, kehittämiseksi. Myös vapaaehtoistoiminta on tärkeä asia ja kehittämiskohde seurakunnissa. Se tulee olemaan yksi Kuusankosken seurakunnan kärkihankkeista tulevina vuosina. Sen myötä seurakuntalaisten vaikuttamismahdollisuus ja osallisuus lisääntyvät.

Palvelumuotoilun keinot ovat onneksi jo pikkuhiljaa rantautuneet myös seurakuntiin, vaikka Jyrämän ja Mattelmäen (2015) mukaan julkisyhteisöissä voi olla haasteita sen kanssa. Kouvolan seurakuntayhtymän henkilöstöstä osa on suorittanut tuotekehitystyön erikoisammattitutkinnon kirkolle räätälöidyssä palvelumuotoilukoulutuksessa. Mutta hyvin hitaasti vanha toimintakulttuuri muuttuu. Tuplatimantti -menetelmä on mielestäni hyvä menetelmä seurakuntien palvelumuotoiluun. Seurakunnissa ideoidaan ja kokeillaan monenlaista, mutta menetelmän alkuvaiheet eli kartoita ja kuvaa sekä tutki ja kiteytä jäävät usein vähemmälle. Tässä opinnäytetyössä keskityttiinkin enemmän juuri noin vaiheisiin ja toivon, että tulevaisuudessa kaikki vaiheet pystyttäisiin toteuttamaan.

Kulttuuriperinnön vaalimiseen kuuluu olennaisesti niin sanottu vihreä kulttuuri eli ilmastokysymykset. Halusin ottaa myös sen näkökulman mukaan tähän opinnäytetyöhön. Kouvolan seurakuntayhtymän mukana olo ilmasto-ohjelmassa takaa kulttuurin ja kulttuuriperinnön siirtymisen myös tuleville sukupolville.

Hämeenlinnan teatterin johtaja Anna-Elina Lyytikäinen kertoo Kotimaa-lehden haastattelussa pitävänsä kirkkoa luontevana hiljentymispaikkana, missä voi istua itsekseen ja sytyttää kynttilän. Hän sanoo näkevänsä ja tajuavansa kirkon koneiston olevan niin raskas, että instituution on vaikea pysyä tässä ajan pyörässä mukana. Lyytikäisen mielestä on haastavaa päästä tilanteeseen, jossa

kirkon ovet olisivat auki kaikille, ja jossa kirkon sanoma voisi koskettaa kaikkia ihmisiä. Kirkon pyörät rullaavat hitaasti, sillä ne on tehty vanhoista kivistä. Lyytikäinen kuitenkin näkee kirkon niin arvokkaana asiana, ettei voisi kuvitella maailmaa ilman kirkkoa. Hengellinen pohdinta ja pysähtyminen, yhteisöllisyys ja toivon keskittyminen ovat niin suuria ja syviä arvoja, että niitä kannattaa vaalia. Hän ajattelee myös teatterin ja kirkon edistävän samoja arvoja. (Villa/Kotimaa 2023.) Olen täysin samaa mieltä hänen kanssaan. Toivon myös, että vanhat kivipyörät alkavat pikkuhiljaa rullaamaan sujuvammin ja kirkollinen kulttuuri säilyy ja kehittyy osallisuuden kasvun myötä.

LÄHTEET

Ahonen, T. 2017. Palvelumuotoilu sotessa: palvelumuotoilun käsikirja sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen kehittämiseen. Helsinki: Muutoksen voima.

Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Helsinki: WSOY

Ansio, H. 2019. Ryhmämuotoinen taidetoiminta evankelis-luterilaisissa seurakunnissa. Helsingin yliopisto. Teologinen tiedekunta. Pro gradu. Uskontotiede. PDF-dokumentti. Saatavissa: [teol-tutkielmapohja \(helsinki.fi\)](https://teol-tutkielmapohja.helsinki.fi) [viitattu 21.1.2023].

Arene ry. 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. WWW-dokumentti. Saatavissa: [AMMATTIKORKEAKOULUJEN OPINNAYTETÖIDEN EETTISET SUOSITUKSET 2020.pdf \(arene.fi\)](https://www.arene.fi/AMMATTIKORKEAKOULUJEN_OPINNAYTETOIDEN_EETTISET_SUOSITUKSET_2020.pdf) [viitattu 28.2.2023].

Aschan, T. & Juhola, J. (toim.) 2021. Ihmisen huoltokirja Hyvinvointia taiteesta, kulttuurista ja luonnosta. XAMK inspiroi 29. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Mikkeli. Saatavissa: [Ihmisen huoltokirja hyvinvointia taiteesta, kulttuurista ja luonnosta \(theseus.fi\)](https://theseus.fi/ihmisen_huoltokirja_hyvinvointia_taideesta_kulttuurista_ja_luonnosta) [viitattu 27.9.2022].

Haapala, A., Puolakka, K. & Rannisto, T. (toim.) 2015. Ympäristö, estetiikka ja hyvinvointi. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Hakala, A. & Hopia, H. 2015. Tulevaisuuspyörätyöpaja - mitä, miksi, milloin. *Amk-lehti/UAS journal*. 2/2015. Saatavissa: [Tulevaisuuspyörätyöpaja – mitä, miksi, milloin - UAS Journal](https://uasjournal.fi/tulevaisuuspyoratyopaja-mita-miksi-milloin) [viitattu 8.8.2021].

Hannikainen, P. 2021. Uuden sukupolven yhteisöt. Evankelisluterilaisen jumalanpalvelusyhteisöliikkeen osallistujien yhteisöllisyys, arvot ja hengellisyys. Teologinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. Väitöskirja. Saatavissa: [UUDEN SUKUPOLVEN YHTEISÖT: EVANKELIS-LUTERILAISEN JUMALANPALVELUSYHTEISÖLIIKKEEN OSALLISTUJIEN YHTEISÖLLISYYS, ARVOT JA HENGELLISYYS \(helsinki.fi\)](https://teol-tutkielmapohja.helsinki.fi/udun_sukupolven_yhteisot) [viitattu 27.2.2023].

Hiltunen, L. 2019. Validitetti ja reliabiliteetti. WWW-dokumentti. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: [validius ja reliabiliteetti \(jyu.fi\)](https://www.jyu.fi/validius-ja-reliabiliteetti) [viitattu 25.3.2023].

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2022. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Houni, P., Turpeinen, I. & Vuolasto, J. 2020. Taidetta! Kulttuurihyvinvoinnin käsikirja. Helsinki: Taiteen edistämiskeskus (TAIKE).

Huhtinen-Hildén, L. 2020. Mitä on kulttuurihyvinvointi. YP-lehden blogi. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, Eläketurvakeskus, Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta, Kelan tutkimus ja Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Saatavissa: [Mitä on kulttuurihyvinvointi? - YP-blogi \(yp-lehti.fi\)](https://yp-lehti.fi/mita-on-kulttuurihyvinvointi) [viitattu 29.6.2021].

Hyyppä, M. T. 2021. Kulttuuri ja terveys. Artikkelit Duodecim – terveyskirjasto. Saatavissa: [Kulttuuri ja terveys - Terveyskirjasto](#) [viitattu 28.6.2021].

Hyyppä, M. T. 2013. Kulttuuri pidentää ikää. Porvoo: Bookwell Oy.

Jyrämä, A. & Mattelmäki T. (toim.) 2015. Palvelumuotoilu saapuu verkostojen kaupunkiin: verkosto- ja muotoilunäkökulmia kaupungin palvelujen kehittämiseen. Aalto-yliopiston julkaisusarja taide + muotoilu + arkkitehtuuri 1/2015. Helsinki: Aalto Arts Books.

Jyväskylän yliopisto. 2015. Koppa. Digi-palvelut. Saatavissa: [Toimintatutkimus — Jyväskylän yliopiston Koppa \(ju.fi\)](#) [viitattu 8.8.2021].

Jyväskylän yliopisto. 2021. Opas tutkimusaineistojen hallintaan. Saatavissa: [Opas tutkimusaineistojen hallintaan — Avoin tiede ja tutkimus \(ju.fi\)](#) [viitattu 25.2.2023].

Kallatsa, L., Metso, P., Parkkinen, M. & Tervo-Niemelä, K. 2020. Uskonto, perhe ja hyvinvointi. Joensuu: Karjalan teologinen seura.

Kallunki, V. 2014. Yhteistyön kolmas polku: Palvelurooli kirkon yhteiskunnallisen aseman uudistajana. Kirkon tutkimuskeskus: Tampere. Saatavissa: [Yhteistyön kolmas polku: Palvelurooli kirkon yhteiskunnallisen aseman uudistajana — Helsingin yliopisto \(helsinki.fi\)](#) [viitattu 26.2.2023].

Kan, S. 2022. Ikääntyneiden osallisuus ja kuntoutuminen. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylä.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylä.

Keinonen, T., Vaajakallio, K. & Honkonen, J. (toim) 2013. Hyvinvoinnin muotoilu. Aalto-yliopiston julkaisusarja taide + muotoilu + arkkitehtuuri 1/2013. Helsinki: Aalto Arts Books.

Kilpeläinen, A.-E. 2022. ”Lintu emon siiven alla” Kirkkotilassa toteutettava vauvamusiikkitoiminta Suomen ja Tanskan evankelisluterilaisissa kirkkoissa. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Saatavissa: [”LINTU EMON SIIVEN ALLA” KIRKOTILASSA TOTEUTETTAVA VAUVAMUSIIKKITOIMINTA SUOMEN JA TANSKAN EVANKELISLUTERILAISISSA KIRKOISSA \(helsinki.fi\)](#) [viitattu 27.2.2023].

King, N., Horrocks, C. & Brooks, J. 2019. Interviews in Qualitative Research. London. Sage Publications Ltd.

Kirkkojärjestys 8.11.1991/1055 v. 1993.

Kirkkolaki 26.11.1993/1054.

Kirkon ympäristödiplomi. 2022. Suomen ev.lut. kirkko. WWW-dokumentti. Saatavissa: [Kirkon ympäristödiplomi - evl.fi](#) [viitattu 25.9.2022].

Koivisto, M., Säynäjäkangas, J. & Forsberg, S. 2019, Palvelumuotoilun bisneskirja. Helsinki: Alma Talent Oy.

Korpela, E. 2012. Kielikuraattori. WWW-julkaisu. Saatavissa: [suora lainaus – Kielikuraattori \(wordpress.com\)](#) [viitattu 25.3.2023].

Kouvolan ev.lut.seurakunnat. 2023. WWW-dokumentti. Saatavissa: [Etusivu - Kouvolan seurakunnat](#) [viitattu 11.2.2023].

Kouvolan seurakuntien toimintakertomukset 2019-2022.

Kouvolan seurakuntayhtymän strategia vuosille 2021–2025. 2021. Kouvolan ev.lut. seurakunnat. WWW-dokumentti. Saatavissa: [Kouvolan seurakuntayhtymän strategia - Kouvolan seurakunnat](#) [viitattu 25.9.2022].

Lilja-Viherlampi, L.-M. & Rosenlöf, A.-M. 2019. Moninäkökulmainen kulttuurihyvinvointi. Teoksessa I. Tanskanen. (toim.) Taide töissä – Näkökulmia taiteen opetukseen sekä taiteilijan rooliin yhteisöissä. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 256. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 20–39.

Loisa, R.-L. 2007. Taidekulttuuri versus populaarikulttuuri. Jyväskylän yliopisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: [Taidekulttuuri versus populaarikulttuuri — Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta \(jyu.fi\)](#) [viitattu 11.2.2023].

Luomajoki, A. 2022. Pastori. Sähköpostiviesti 27.1.2022. Valkealan seurakunta.

Miettinen, S. (toim.) 2016. Palvelumuotoilu: uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen. Helsinki: Teknologainfo Teknova Oy.

Nevanperä, T. & Jarvisalo, T. (toim.) 2020. Soteresepti – kehittämissivinkkejä ketterille järjestöille. XAMK kehittää 106. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Kouvola. Verkkojulkaisu. Saatavissa: [XAMK kehittää 106 verkkoversio 17022020.pdf \(theseus.fi\)](#) [viitattu 27.6.2021].

Mustikkamaa, M. 2022. Kouvolan seurakuntayhtymä. Haastattelu 23.10.2022. Kuusankosken seurakuntakeskus.

Ojasalo, Moilanen & Ritalahti, 2015. Kehittämistyön menetelmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro.

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja. 2022. Työryhmä. Kulttuurin aika on nyt ja aina. Kulttuurialan tulevaisuustyöryhmän ehdotukset seuraavalle hallituskaudelle. 2022:23. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-764-2> [Kulttuurin aika on nyt ja aina \(valtioneuvosto.fi\)](#) [viitattu 20.1.2023].

Ryynänen, S. & Rannikko, A. (toim.) 2021. Tutkiva mielikuvitus. Helsinki: Gaudemus.

Räsänen, M. 2015. Visuaalisen kulttuurin monilukukirja. Aalto ARTS book. Lahti: Aldus Oy.

Saari, J. 2011. Hyvinvointi – Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2015. Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen. WWW-dokumentti. Saatavissa:

[Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen - Sosiaali- ja terveysministeriö \(stm.fi\)](#) [viitattu 23.1.2021]

Suomen evankelisluterilainen kirkko. 2021. Saatavissa:

[Kirkko ja yhteiskunta - evl.fi](#) [viitattu 27.6.2021]

Suomen evankelisluterilaisen kirkon strategia 2026 Ovet auki. Saatavissa:

[Ovet auki - Suomen ev.lut.kirkon strategia vuoteen 2026 \(evl.fi\)](#) [viitattu 27.2.2023]

Suomen Kuntaliitto ry. 2023. Kunnat ja hyvinvointialueet – merkityksellistä yhteistyötä seurakuntien kanssa. Verkkojulkaisu. Saatavissa: [2228-Kunnat-ja-hyvinvointialueet-merkityksellista-yhteistyota-seurakuntien-kanssa-2023.pdf](#)

[viitattu 10.3.2023]

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2012. Osallisuus syrjäytymisen vastaparina.

9.11.2012. Saatavissa: <http://www.thl.fi/fi/thl/organisaatio/yksikot/osallisuuden-edistaminen/osallisuussyrjaytymisen-vastaparina>. WWW-dokumentti. [viitattu 3.11.2021].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2020. Hyvinvointi- ja terveyserot. 4.9.2020.

Saatavissa: [Hyvinvointi - Hyvinvointi- ja terveyserot - THL](#) WWW-dokumentti. [viitattu 29.6.2021].

Tuulaniemi, J. 2011. Palvelumuotoilu. Helsinki: Talentum Media Oy.

Vaarama, M., Karvonen, S., Kestilä, L., Moisio, P. & Muuri, A. (toim.) 2014. Suomalaisten hyvinvointi 2014. Tampere: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Vehkalahti, K. 2019. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsingin yliopisto. Saatavissa: [Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät \(helsinki.fi\)](#) [viitattu 10.2.2023].

Villa, J. 2023. Huumorin ja armon varassa. *Kotimaa-lehti* 4/2023, 20-23.

Virolainen, J. 2015. Kulttuuriosallistumisen muuttuvat merkitykset - katsaus taiteeseen ja kulttuuriin osallistumiseen, osallisuuteen ja osallistumattomuuteen. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.cupore.fi/images/tiedostot/kulttuuriosallistumisenmuuttuvatmerkitykset_000.pdf. [viitattu 20.1.2021].

Wan, M. 2021. Näin tuplatimantti toimii käytännössä. Eficode. WWW-dokumentti. Saatavissa: [Näin tuplatimantti toimii käytännössä | Tuotejohtaminen](#) [viitattu 28.2.2023]

Ylikangas, K. 2018. Pietististä humanistiksi? Helsingin yliopisto. Teologinen tiedekunta. Väitöskirja. Pdf-dokumentti. Saatavissa: [Pietististä humanistiksi? : Olavi Kares herännäisyyden, kirkon ja yhteiskunnan muutoksen keskellä 1945 - 1974 \(helsinki.fi\)](#) [viitattu 20.1.2023.]

Ympäristödiplomi. 2022. Kouvolan ev.lut. seurakunnat. WWW-dokumentti. Saatavissa: [Ympäristödiplomi - Kouvolan seurakunnat](#) [viitattu 25.9.2022]

KYSELYN SAATE

Olen Kuusankosken seurakunnan varhaiskasvatuksen ohjaaja Satu Jääskeläinen. Suoritan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa XAMK:ssa kulttuurihyvinvoinnin ylempää amk-tutkintoa. Opinnäytetyöni aiheena on kulttuurihyvinvointi seurakunnassa.

Oheisen kyselyn tarkoituksena on koota ja selvittää kulttuurin ja kulttuurihyvinvoinnin näkemyksiä ja kokemuksia Kouvolan seurakuntayhtymässä. Tuloksia käytän opinnäytetyössäni.

Kyselyyn vastaaminen vie noin 20–30 min. Vastausaikaa on 6.10. saakka.

Kyselyä ei tarvitse tehdä kerralla loppuun, sen voi jättää kesken ja jatkaa myöhemmin. Kyselyyn vastanneiden identiteetti ei tule esille missään vaiheessa. Vastaukset tuhoetaan käsitteilyn jälkeen.

Sydämellinen kiitos vastauksista!

KYSELY

Kirkko ja seurakunta ovat rikastuttaneet kulttuuria monin tavoin jo vuosituhansien ajan päätehtävien ohessa ja näin toimineet osaltaan kulttuurin tuottajina. Kulttuuritoiminnan sivutuotteena osallistujat voivat kokea kulttuurihyvinvointia. Kulttuurihyvinvoinnin käsikirjassa Taidetta! kulttuurihyvinvointi määritellään muun muassa yksilön kokemuksiksi taiteen ja kulttuurin yhteyksistä hänen omaansa tai toisten terveyteen ja hyvinvointiin. Tämän kyselyn tarkoitus on koota ja selvittää kulttuurin ja kulttuurihyvinvoinnin näkemyksiä ja kokemuksia Kouvolan seurakuntayhtymässä.

Taustatiedot

Vastaajan ikä, sukupuoli, asema (työntekijä, harrastaja)

1. Millaista kulttuuritoimintaa tiedät Kouvolan seurakuntayhtymän seurakunnissa olevan?
 - musiikki (kuorot, lauluryhmät, bändit, soitinryhmät)
 - runo/kirjallisuusryhmät
 - taidetoiminta (taidekerhot yms.)
 - tanssi
 - muut kulttuuritoiminta, mikä?
2. Mihin Kouvolan seurakuntayhtymän kulttuuritoimintaan tai tapahtumiin olet itse osallistunut?
 - musiikki (kuorot, lauluryhmät, bändit, soitinryhmät)
 - runo/kirjallisuusryhmät
 - taidetoiminta (taidekerhot yms.)
 - tanssi (pyhätanssi, gospeltanssi yms.)
 - muut kulttuuritoiminta, mikä?
3. Mitä mielestäsi on kirkollinen kulttuuri?
 - jumalanpalvelus
 - kirkkotaide
 - musiikkitoiminta (kuorotoiminta, konsertit yms.)
 - taideryhmät
 - tanssiryhmät
 - muu, mikä?
4. Kuuluuko kulttuuri mielestäsi seurakuntiin ja kirkkoihin?
 - kuuluu olennaisesti
 - kuuluu vähän
 - ei kuulu ollenkaan
 - miksi?
5. Mitä mielestäsi on kulttuurihyvinvointi?
 -

6. Oletko kokenut kulttuurihyvinvointia seurakunnan toiminnan myötä?
 - olen, millaista?
 - en ole
7. Millaista kulttuuritoimintaa seurakunnissa mielestäsi voisi olla?
8. Millaisiin seurakunnan järjestämiin kulttuuritapahtumiin haluaisit osallistua?